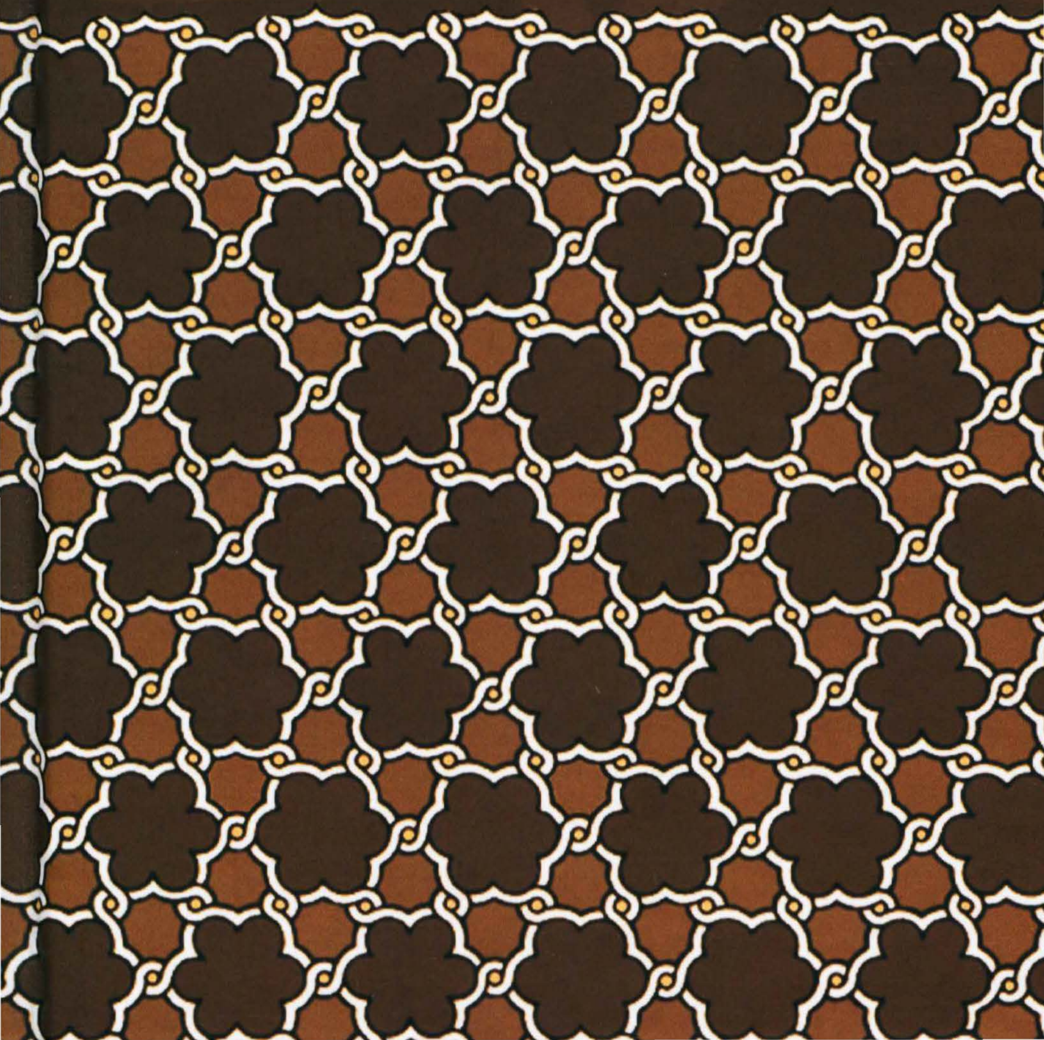
Poslanikov savjet Ibn-Abbasu

IBN REDŽEB EL-HANBELI

POSLANIKOV SAVJET
IBN-ABBASU

IBN REDŽEB El-HANBELI

POSLANIKOV SAVJET IBN-ABBASU

(komentar hadisa:
"Čuvaj Allaha – čuvat će te")

Sarajevo, 2007.

Bismillahir-Rahmanir-Rahim

Potpuna hvala pripada samo Allahu. Zahvaljujemo Mu se, od Njega pomoć i oprost tražimo. Allahu se utječemo od zala naših duša i loših dijela. Koga Allah uputi niko ga u zabludu odvesti ne može, a koga Allah u zabludi ostavi niko ga ne može uputiti. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji druga nema i svjedočim da je Muhammed, s.a.v.s., Njegov rob i Njegov poslanik.

"O vjernici, bojte se Allaha onako kako se treba bojati i umirite samo kao muslimani!" (Ali Imran, 102.)

"O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. I Allaha se bojte - s imenom čijim jedni druge molite - i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdi." (En-Nisa, 1.)

"O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu, On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam vaše oprostiti. A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovu bude pokoravao - postići će ono što bude želio." (El-Ahzab, 70-71.)

A potom:

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je Ibn-Abbasu, r.a., rekao: *"Omladiću, poučit ću te (određenim) riječima. Čuvaj Allaha – čuvat će te..."* pa do kraja ovih veličanstvenih savjeta, u ovom Poslanikovom plemenitom hadisu, koje svaki musliman treba da prouči, i ispravno shvati. Velika je opasnost ove savjete ne znati i ne primjeniti.

Prvi od ovih velikih savjeta je: Čuvanje Allaha Uzvišenog i Plemenitog, a to podrazumijeva ispunjavanje obaveza prema Allahu, izvršavanje Njegovih zapovjedi i ostavljanje Njegovih zabrana. Naredbama se mora povinovati i u praksu ih sprovesti, a zabranjene stvari se moraju ostaviti, čak im se ne smije ni približavati. Ovo je ispravno razumijevanje značenja poslanikovih, s.a.v.s., riječi: *"Čuvaj Allaha."*

Uzvišeni kaže: **"I Allahove granice čuvaju."** (Et-Tevbe, 112.)

I kaže Uzvišeni: **"Ovo je ono što vam je obećano, svakome onome koji se kajao i (koji je) čuvao."** (Kāf, 32.)

Uzvišeni Allah nas je obavezao da mnogobrojne propise koje ova plemenita vjera nalaže čuvamo, kao naprimjer: **"Čuvajte namaze, i srednji namaz."** (El-Bekare, 238.) A Allah je pohvalio one koji čuvaju namaze kada je rekao: **"I koji namaze svoje čuvaju."** (El-Mu'minun, 9.)

Tako je Allah vrlo jasno naredio čuvanje namaza i njegovo potpuno i ispravno obavljanje. Dakle, i čuvanje namaza spada u značenje Poslanikovih, s.a.v.s., riječi: *"Čuvaj Allaha."* Namaz navodimo samo kao jedan primjer značenja "čuvanja Allaha".

Ovo "čuvanje" je ono sa čim je Vjerovjesnik, s.a.v.s., posavjetovao Ibn-Abbasa, r.a., koji je bio u početnoj etapi svoga života, kada je imao potrebu da mu se jasno označi ispravan način življenja.

A kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., dao uputstvo Ibn-Abbasu, r.a., tada je dao uputstvo i svakom drugom mladiću, čak i svakom odraslom muslimanu, u onome što im neizostavno treba da vjeruju samo u Allaha i da se jedino Njemu okreću pri traženju svih svojih potreba i želja.

Da samo Allaha za Boga prihvate i da od Njega Uzvišenog za svako stanje pomoć traže, te da se samo na Njega u svim djelima oslanjaju. Da Njegova naređenja izvršavaju, da ih čuvaju, jer je takvo čuvanje uzrok da i sami budu sačuvani po pitanju njihove vjere i njihovog dunjaluka.

Na takav način je Vjerovjesnik, s.a.v.s., usmjeravao svoje ashabe. A Vjerovjesnik je sačuvan od greške, ne govori po hiru svome, nego je sve što kaže objava koja mu se objavljuje. On je najbolji primjer upućivača na dobro.

U ovoj poslanici, koja je pred tobom poštovani čitaoče, Imam Ibn-Redžeb, Allah mu se smilovao, je pojasnio spomenuti hadis koji prenosi Ibn-Abbas na najljepši način. Ovo nije njegov prvi protumačeni hadis, već je on, Allah mu se smilovao, odabirao hadise koji imaju posebnu važnost za učvršćenje ispravnog vjerovanja (akide) i čišćenje duše (tezkijetun-nefs), vodeći računa i o poučnoj dimenziji spominjući izreke ispravnih prethodnika i njihovo divno ponašanje prema Allahu i Njegovim stvorenjima. Sve je to protkao lijepim izrazima i tečnim stilom, povezujući riječi jedne s drugima na najljepši način.

Ovu poslanicu spomenuo je sam autor, Allah mu se smilovao, u komentaru dotičnog hadisa u svojoj knjizi "Džamiul-ulum vEl-hikem" kada kaže: "Za njegov komentar sam napisao zasebno djelo, a ovdje ću samo u kratkim crtama navesti njegove glavne ciljeve..."

Ovu poslanicu spominju još i Ibn Abdil-Hadi u *Ez-Zejlu ala tabekatil-hanābile* (str. 50.), i Ibn Humejd El-Hanbeli u *Es-Suhubu-l-vābile ala darāihi-l-hanābile* (str. 117.). A Es-San'ani u *Subulu-s-selamu* kaže: "A to je hadis (tj. 'hadis Ibn-Abbasa') veličajan, o njemu je jedan od hanbelijskih učenjaka napisao zasebno djelo", misleći pri tome na Ibn-Redžeba. Prenio je od njega i neke rečenice vezane za komentar ovog hadisa što ukazuje na važnost ove poslanice, i njeno mjesto kod učenjaka.

SKRAĆENA BIOGRAFIJA HAFIZA IBN REDŽEBA EL-HANBELIJA

Ime i porijeklo:

Zejnuddin Abdur-Rahman bin El-Hasan bin Muhammed bin Ebil-Berekat Mes'ud es-Selami El-Bagdadi ed-Dimiški El-Hanbeli, poznat kao Ibn-Redžeb.

Rođen je u Bagdadu 736. godine po Hidžri.

Njegovi šejhovi:

- njegov otac šejh Šihabuddin Ebul-Abbas Ahmed bin Abdir-Rahman
- Ibn Kādil-Džebel
- Salahuddin El-Alāi
- Džemaluddin El-Attar
- Ibn El-Habbazi
- Ibn Kajjim El-Dževzijje
- Sadruddin El-Mejdumi
- Fethuddin El-Kalanisi

Njegovi učenici:

- Ibn er-Ressam
- Davud bin Sulejman El-Mosuli

- Abdur-Rahman ed-Dimiški
- El-Hafiz Ez-Zerkeši
- Ali et-Tarsusi
- Ibn El-Lehham
- Ibn El-Muzellik

Djela iz fikha:

- Er-Reddu ala men ittebea gajrEl-mezahibil-erbea
- El-Kavaidul-kubra fil-furui
- El-Idah vEl-bejan fi talaki kelamil-gadban
- El-Istihradž li ahkamil-haradž
- Ahkamul-havatim va ma jetealleku biha
- Izaletuš-šen'a anis-salati ba'den-nidai jevmEl-džum'ā
- El-Ehadis vEl-asar El-mutezajide fi ennet-talakas-selase vahidetun
- Kaideti gammi hilali zil-hidždže
- El-Kešfu vEl-bejan an hakikati en-nuzuri vEl-ejman
- Menafiul-imam Ahmed
- Nuzhetul-esmāi fi meseletis-simāi

Djela iz kur'anskih znanosti:

- I'rabul-besmeleti
- I'rabu Ummil-Kitab
- El-Istignau bil-Kur'ani
- Tefsiru suretil-Fatiha
- El-Kelamu ala suretil-Ihlas
- El-Kelamu ala suretin-Nasr

Djela iz hadisa:

- Džamiul-ulum vEl-hikem fi šerh hamsine hadisen min dževami'il-kelim
- Ihtijarul-evla fi šerhi hadisi ihtisamil-meleil-ea'la
- El-hikemul-džedire bil-izāati min kavlin-nebijji Buistu bis-sejfi bejne jedejis-sāati
- Šerhu hadisin: Inne agbeta evlijāi indi
- Šerhu hadisi Šeddad ibn Evsi Iza kenezen-nāsu ez-zehebe vEl-fiddate
- Šerhu hadisi Ammaru-bnu Jasir Allahumme bi-ilmikEl-gajbi
- Šerhu hadisin: Ma zi'bani džāiani, a zove se i Zemmul-džāhi vEl-māli
- Šerhu hadisin: Lebbejkellahumme lebbejk
- Šerhu hadisi Ebi-Derdāi Men seleke tarikan jeltemisu fihi ilmen
- Šerhu hadisin: Jetbeul-mu'minu selāseten
- Šerhu hadisin: Meselul-islami
- Šerhu Džami'il-Imami Et-Tirmizi (u 20 tomova, od toga je štampano djelo Šerhul-ileli)
- Gājetun-nef'i fi šerhi hadisin Temsilul-mu'mini bi-hametiz-zer'i
- Kešful-kurbeti fi vasfi hali ehlil-gurbeti, komentar hadisa Bedeel-islamu gariben
- El-Mihdže fi sijerid-Dildže, komentar hadisa Len jundži ehaden minkum ameluhu
- **Nurul-iktibas fi miškati vasijjetin-Nebijji li Ibni Abbas**, a to je ova knjiga.

Djela iz historije muslimana:
- Ez-Zejlu ala tabekatil-hanabile
- Mešihatu Ibn-Redžeb
- Vak'atu Bedr

Djela o vrijednostima ibadeta i vazovi:
- Istinšaku nesimil-unsi min nefehati rijadil-kudsi
- El-istitanu fima ja'tesimu bihil-abdu mineš-šejtan
- El-ilmām fi fedāili Bejtillahil-haram
- Ehvalul-kubur
- El-bišaretul-uzmā fi enne hazzal-mu'mini minen-nāri El-hummā
- Bejan fadli ilmis-selef ala ilmil-halef
- Et-tahvif minen-nār
- Teslijetu nufusin-nisāi ver-ridžali an fakdil-atfāli
- El-hušu-u fis-salati
- Zemmul-hamr
- Sifetun-nāri ve sifetul-Džennneti
- El-ferku bejnen-nesihati vet-ta'jir
- Fedailuš-Šām
- Kelimetul-ihlās ve tahkiku ma'naha
- Letāiful-meārif

Njegova smrt

Imam Ibn-Redžeb je došao do čovjeka koji je kopao kaburove i rekao mu pokazavši rukom: "Iskopaj mi na ovom mjestu mezar!" Nakon što mu je čovjek iskopao mezar

Ibn-Redžeb je sišao u njega i legao, a zatim rekao: "Ovaj (mezar) je dobar!" Nakon nekoliko dana je preselio na bolji svijet. Ukopan je na spomenutom mjestu, u mjesecu redžebu 795. godine po Hidžri. Neka mu Allah podari Svoju neizmjernu milost.

Bismillahir-Rahmanir-Rahim

Neka je hvala Allahu Gospodaru svih svjetova, zahvalom blagoslovljenom, lijepom i nebrojenom, kakvu On voli i sa kakvom je On zadovoljan, kakva dolikuje Njegovom Plemenitom Licu i Njegovoj Veličanstvenosti. I neka je stalni Allahov salavat i selam na Muhammeda vjerovjesnika, njegovu porodicu i ashabe.

Imam Ahmed bilježi od Haneša es-San'anija da je Ibn-Abbas, r.a., rekao: "Jahao sam iza Vjerovjesnika, s.a.v.s., pa je rekao: *'Mladiću, zar da te ne podučim nekim riječima sa kojima će te Allah okoristiti?' Rekoh: 'Svakako'. Pa (Vjerovjesnik, s.a.v.s.) reče:*

'Čuvaj Allaha – čuvat će te. Čuvaj Allaha – naći ćeš Ga pred sobom. Znaj za Allaha u izobilju – znat će za tebe u oskudici. Kada moliš – moli Allaha. A kada pomoć tražiš – traži je od Allaha. Pero je presahlo za ono što će biti, pa kada bi sva stvorenja htjela da ti neku korist, koju ti Allah nije odredio, pribave – ne bi bili to u stanju. I kada bi htjeli da ti neku štetu, koju ti Allah nije odredio, nanesu – ne bi bili u stanju. Znaj, da je u strpljivosti na onome što ti je mrsko – veliko dobro. I da je pobjeda sa strpljenjem. A da je razgala sa teškoćom. I da je sa mukom olakšanje.'"

Ovako ga navodi preko Haneša sa još dva prekinuta isnada, a u kontekstu da jedan ne pamti hadis drugoga. Također ga bilježi i od samog Haneša u skraćenoj verziji, koja glasi: *"Mladiću, reći ću ti nešto: Čuvaj Allaha – čuvat će te. Čuvaj Allaha – naći ćeš Ga na svojoj strani. Kada moliš – moli Allaha. A kada pomoć tražiš – traži je od Allaha. Podignuta su pera a knjige su osušene. Kada bi svi ljudi ustali da ti nešto korisno pribave, a što ti Allah nije propisao, ne bi bili u stanju to učiniti. A kada bi željeli da ti kakvu štetu nanesu, a koju ti Allah nije propisao, ne bi bili to u stanju."*

Ovaj hadis bilježi i Tirmizi u sličnoj, ali u skraćenoj formi:

"Naučit ću tu riječima: Čuvaj Allaha – čuvat će te. Čuvaj Allaha – naći ćeš Ga na svojoj strani. Kada moliš – moli Allaha. A kada pomoć tražiš – traži je od Allaha. I znaj kada bi došao ummet da ti neku korist pribavi, ne bi ti pomogli ništa više osim onoliko koliko ti je Allah propisao. A kada bi se sakupili da ti kakvo zlo nanesu, ne bi te od zla snašlo osim onoliko koliko ti je Allah propisao. Pera su podignuta a listovi osušeni." Tirmizi za ovaj hadis kaže da je hasen-sahih.

Hafiz Ebu-Abdullah ibn Minde kaže: "Postoji više predanja ovoga hadisa od Ibn-Abbasa, a ovo je najispravnije. Ovaj lanac prenosilaca je poznat (mešhur) a njegovi prenosioci su pouzdani."

Ja velim: Ovaj hadis od Ibn-Abbasa prenosi grupa prenosilaca. Kao što su njegov sin Ali, zatim Ata, Ikrime, Omer štićenik Gafera, Abdulmelik ibn Umejr i Ibn Ebi-Melike. Postoji mišljenje da posljednja dvojica nisu izravno

čula hadis od Ibn-Abbasa. Za sve lance prenosilaca postoji određena kritika. U nekim verzijama postoji višak a u nekima manjak riječi.

Također se prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., ovaj savjet dao Ibn-Abbasu preko hadisa koje prenose Ali ibn Ebi-Talib, Ebu-Seid El-Hudri, Sehl bin Sa'd i drugi ashabi. Za sve te isnade postoji i (hadiska) kritika. El-Akili spominje da su svi ti lanci prenosilaca unekoliko slabe vrijednosti, ali su neki bolji od drugih.

Moje mišljenje je da je: najbolji lanac prenosilaca je predaja Haneša od Ibn-Abbasa koju smo spomenuli, a to je dobar lanac prenosilaca, koji nema slabosti. Sve predaje i ono što je za njih vezano spomenuo sam u knjizi "Šerhut-Tirmizi".

Ovdje mi je cilj da iznesem značenje ovog hadisa i dam pojašnjenje izraza, jer ovo je hadis koji sadrži veličajne savjete i opća (glavna) pravila koja su vezana za najbitnije i najuzvišenije elemente ove vjere, pa je i Imam Ebul-Feredž u svojoj knjizi "Sajdul-Hatir" rekao: "Promišljao sam ovaj hadis pa me zapanjio i umalo da nisam usljed njegovog promišljanja i sa pameti skrenuo. O žalosti, zbog nepoznavanja ovog hadisa i nerazumijevanja njegovog značenja!"

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je kazao:

إِحْفَظِ اللهَ يَحْفَظْكَ

Čuvaj Allaha – čuvat će te!

Znači: čuvaj Allahove granice, Njegova prava, Njegova naređenja i Njegove zabrane. A čuvanje spomenutog ogleda se u izvršavanju naredbi, klonjenju zabrana i ne prelaženju granica, tako da se sa dozvoljenog ne ode u zabranjeno. Spomenuto čuvanje podrazumijeva izvršavanje svih naređenja i ostavljanje svih zabrana, kao što stoji u merfu' hadisu Ebu-Sa'lebe: *"Uzvišeni Allah je propisao farzove (stroge obaveze) pa ih ne izostavljajte, i zabranio harame pa ih ne činite, i odredio granice pa ih ne prelazite."*[1]

A opet sve to ulazi pod čuvanje Allahovih granica kao što je Allah spomenuo u Svojim riječima: **"I Allahove granice čuvaju."** (Et-Tevbe, 112.) I kaže Uzvišeni: **"Ovo je ono što vam je obećano, svakome onome koji se kajao i (koji je) čuvao."** (Kaf, 32.) Ovoga "koji je čuvao" komentatori Kur'ana opisuju kao onoga koji čuva Allahove granice, ili kao onoga koji se čuva grijeha pa ih ne čini. A oba ova komentara ulaze u značenje ajeta.

A i čuvanje "Allahove oporuke" Svojim robovima i njeno

---

[1] Ed-Darekutni 4/183,184; Et-Taberani u El-Kebiru 22/221,222; El-Bejheki 10/12,13.

primjenjivanje također ulazi pod pojam značenja čuvanja Allaha, i sve se to u suštini vraća na isto značenje. Naime, prenosi se hadis vezan za Dan uvećanja (jevmul-mezid) u Džennetu:

"Uzvišeni Allah će reći stanovnicima Dženneta kada ih bude pozvao da Ga posjete i kada im bude zastor skinuo: 'Dobro došli Moji robovi koji su se držali oporuke Moje, ispunili Moj ugovor, bojali Me se a da Me nisu vidjeli, i koji su prema Meni u svakom stanju bili strahopoštovanjem ispunjeni."[2]

Poslanikovo, s.a.v.s., naređenje Ibn-Abbasu da čuva Allaha obuhvata sve spomenuto.

* Čuvanje namaza

U najvažnije obaveze koje se moraju čuvati spada pet dnevnih namaza. Uzvišeni kaže:

"Redovno namaze obavljajte (čuvajte), naročito onaj krajem dana (srednji namaz)." (El-Bekare, 238.)

I Uzvišeni kaže: **"I oni koji namaze svoje budu revnosno obavljali (čuvali)."** (El-Mearidž, 34.)

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je rekao: *"Allah je propisao pet namaza, pa ko ih bude čuvao on ima kod Allaha ugovor da ga uvede u Džennet."*[3]

U drugom hadisu: *"Ko ih (namaze) bude čuvao, bit će mu svjetlo, dokaz i spas na Kijametskom danu."*[4]

---

[2] Ibn Ebi-Dunja, Ebu-Nuajm

[3] Malik u Muvettau 1/123; Ahmed 5/315,316,317,319,322; Ebu-Davud 425; Nesai 1/230; Ibn-Madže 1401; Ibn-Hibban 252,253; Taberani u Evsatu.

[4] Ahmed 2/196; Tahavi u Muškilul-Asaru 4/229; Ibn-Hibban 254; Taberani u Evsatu.

ČUVANJE ČISTOĆE

A također i čistoća koja je ključ namaza. Vjerovijesnik, s.a.v.s., je rekao: *"Ne čuva abdest osim (potpuni) vjernik."*[5] Jer kada rob ostane bez čistoće, to ne zna niko osim Allaha, pa je čuvanje abdesta za namaz dokaz čvrstog imana u srcu.

ČUVANJE ZAKLETVI

Od onoga što je Allah naredio da se čuva jeste i čuvanje zakletvi, kada je spomenuo otkup za zakletve i rekao: " ... **tako se za zakletve vaše otkupljujete kada se zakunete; a o zakletvama svojim brinite se (čuvajte ih)!"** (El-Maide, 89.)

Ljudi se mnogo i iz različitih razloga zaklinju.

Pa to nekada iziskuje otkup, nekada krvarinu, a nekada rastavu braka i tome slično. Pa je čuvanje zakletvi dokaz imana u srcu. Ispravni prethodnici su strogo vodili računa o svojim zakletvama. Neki se nisu uopće ni zaklinjali Allahom, a drugi su iz predostrožnosti davali otkup za ono za što su sumnjali pri ispunjenju onoga na što bi se zaklinjali. Imami Ahmed je oporučio pri svojoj smrti da se za njega da otkup zakletve. Rekao je: "Možda sam nekada prekršio zakletvu."

Prenosi se da bi Ejjub, a.s., kada bi prošao pored dvojice koja bi se zaklinjala Allahom odlazio i davao otkup za njih da ne bi imali grijeha, a da toga nisu ni svjesni. Pa mu je Allah, kada se Ejjub, a.s., zaklete da će svoju ženu udariti bičem

[5] Ahmed 5/282; Darimi 1/168; Ibn-Hibban 164; Taberani u Kebiru 2/98.

stotinu puta, ukazao na olakšicu, pošto je mnogo brinuo za svoje i tuđe zakletve.[6]

Ulema nema jedinstven stav po pitanju ove olakšice, da li ona vrijedi i za ostale ljude ili ne.

Jezid bin Ebi-Habib kaže: "Do mene je doprlo da iz očiju jednog meleka od nosača Arša teku rijeke suza, pa kad podigne glavu kaže: 'Neka si Ti Slavljen, stvorenja Te se boje kako Tebi dolikuje!' Tada Uzvišeni Allah odgovori: 'Ali oni koji se lažno zaklinju Mojim imenom to ne znaju!'"

Za lažnu zakletvu spominje se žestoka kazna. A Allahom se mnogo zaklinje samo onaj koji Allaha ne poznaje, koji prema Njemu u svojim prsima strahopoštovanje ne osjeća.

ČUVANJE GLAVE I STOMAKA

Vjernik također mora čuvati svoju glavu i stomak, kao što se navodi u merfu-hadisu koji prenosi Ibn-Mesud: *"Istinski stid od Allaha je čuvanje glave i onoga što se nalazi u njoj, i čuvanje stomaka i onoga što on nosi."* Hadis bilježe Ahmed i Tirmizi.[7]

U čuvanje glave i onoga što se nalazi u njoj i čuvanje sluha, vida i jezika od onoga što je haram. A u čuvanje stomaka i onoga što on nosi ulazi i čuvanje srca od ustrajavanja na haramu. Sve to objedinio je Allah u Svojim riječima: **"I sluh, i vid, i razum, za sve to će se, zaista, odgovarati."** (El-Isra, 36.)

U čuvanje stomaka i onoga što on nosi spada i njegovo čuvanje od haram hrane i haram pića.

[6] O ovoj olakšici Uzvišeni Allah veli: *"I uzmi rukom svojom snop i njime udari, samo zakletvu ne prekrši!"* (Sad, 44.)

[7] Ahmed 1/387; Tirmizi 2458; Hakim 4/323.

ČUVANJE JEZIKA I STIDNOG MJESTA

U obaveze čuvanja od nedozvoljenih stvari ulazi i čuvanje jezika i stidnog mjesta.

Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: *"Ko sačuva ono što je među njegovim vilicama i ono što je među njegovim nogama, ući će u Džennet."* [8]

Sehl bin Sa'd, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: *"Ko mi garantuje (da će očuvati) ono što je među njegovim vilicama i njegovim nogama, ja mu garantujem (ulazak u) Džennet."* [9]

I Ebu-Musa, r.a., prenosi od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je rekao: *"Ko očuva ono što mu je među vilicama i među nogama, ući će u Džennet."* [10]

Uzvišeni Allah i zasebno naređuje čuvanje stidnih mjesta, i hvali takve čuvare, pa kaže: **"Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim."** (En-Nur, 30.)

"...i muškarcima koji o svojim stidnim mjestima vode brigu i ženama koje o svojim stidnim mjestima vode brigu." (El-Ahzab, 35.)

"I koji stidna mjesta svoja čuvaju, - osim od žena svojih ili onih koje su u posjedu njihovu, oni, doista, prijekor ne zaslužuju." (El-Mu'minun, 5-6.)

Prenosi se od Ebu-Idrisa El-Havelanija da je rekao: "Prvo što je Allah oporučio Ademu, kada ga je na Zemlju spustio, je da čuva svoje stidno mjesto, i da ga ne stavlja osim u halal."

---

[8] Hakim 4/357; Ibn-Hibban 2546.

[9] Buhari 11/308-Feth.

[10] Ahmed 4/398; Buhari u Et-Tarihul-Kebiru 7/54; Hakim 4/358.

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je kazao:

يَحْفَظْكَ

Čuvat će te!

Znači da će Allah sačuvati onoga koji čuva Allahove granice i pazi na dužnosti prema Njemu. Jer je nagrada shodno vrsti posla, kao što Uzvišeni Veli: **"...i ispunite zavjet koji ste Mi dali, - ispunit ću i Ja svoj koji sam vama dao."** (El-Bekare, 40.)

I veli: **"Sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti."** (El-Bekare, 152.)

Pa zatim: **"O vjernici, ako Allaha pomognete, i On će vama pomoći."** (Muhammed, 7.)

Allah čuva Svoga roba je na dva načina:

- Prva vrsta Allahovog čuvanja:

Ova vrsta podrazumijeva čuvanje koji se tiče dunjalučkih vrijednosti, kao što su tijelo, djeca, porodica i imetak.

Ibn-Omer, r.a., prenosi da bi Vjerovijesnik, s.a.v.s., jutrom i večeri učio slijedeću dovu:

"O moj Gospodaru, tražim od Tebe zdravlje na dunjaluku i na ahiretu. O moj Gospodaru, tražim od Tebe oprost i zdravlje u mojoj

vjeri, u mojim dunjalučkim stvarima, za moju čeljad i moj imetak. O moj Gospodaru, pokrij moja stidna mjesta, učini me sigurnim u strašnim situacijama, čuvaj me sa moje prednje i zadnje strane, i sdesna i slijeva, i iznad mene, i utječem Ti se Tvojom veličinom da ne budem sa svoje donje strane ščepan." [11]

Ova dova je proizašla iz riječi Uzvišenog: **"Uz svakog od vas su meleki, ispred njega i iza njega."** (Er-Ra'd, 11.) Ibn-Abbas, r.a., kaže: "To su meleki koji po Allahovoj zapovijedi čuvaju čovjeka. Pa kad nastupi kader (određenje), napuste ga."

Alija, r.a., je rekao: "Sa svakim čovjekom su dva meleka koja ga čuvaju od onoga što nije određeno, pa kad dođe određenje (kader), prepuste ga kaderu. A određeni rok (edžel) je čvrst štit."

Mudžahid veli: "Nema nijednog roba a da nema meleka koji ga čuva i dok spava i dok je budan od džina, ljudi i zvijeri. Šta god mu dođe, kaže mu: 'Dalje odavde!' Osim onoga što Allah dozvoli da ga zadesi."

Allah čuva zdravlje, snagu, razum i imetak Svoga roba. Neko od ispravnih prethodnika je rekao: "Istinski alim zbog starosti ne postaje senilan."

Drugi su opet rekli: "Ko sačuva Kur'an, služit će ga razum." To je, ustvari, njihov komentar Allahovih riječi: **"Zatim ćemo ga u najnakazniji lik vratiti, samo ne one koji budu vjerovali i dobra djela činili."** (Et-Tin, 5-6.)

Ebu-Tajjib et-Taberi je imao više od stotinu godina, a bio je jako razborit i snažan. Jednom je dugim skokom iskočio iz

[11] Ahmed 2/25; Ebu-Davud 5074; Nesai 8/282; Ibn-Madže 3871; Ibn-Hibban 2356; Hakim 1/517.

lađe na zemlju, pa su ga zbog toga ukorili. On im reče: "Ove sam organe sačuvao od grijeha u mladosti, pa mi ih je Allah sačuvao u starosti."[12]

A suprotno tome je ono što je Džunejd rekao za jednog starca kojeg je vidio da prosi: "Ovaj nije vodio računa o dužnostima prema Allahu u svojoj mladosti, pa i Allah ne vodi računa o njemu u njegovoj starosti."

Allah zbog dobrote nekog roba sačuva njegovu djecu, pa i djecu njegove djece. Kao što je rečeno u komentaru slijedećeg ajeta: **"Otac njihov je bio dobar čovjek i Gospodar tvoj želi, iz milosti Svoje, da oni odrastu i izvade blago svoje."** (El-Kehf, 82.), tj. rečeno je da ih je Allah sačuvao zbog dobrote njihovog oca.

Muhammed ibn El-Munkedir je rekao: "Uzvišeni Allah zna zbog dobrote nekog čovjeka sačuvati njegovu djecu, djecu njegove djece, pa i čitavo mjesto u kome se nalazi. Kuće koje se nalaze oko njega Allah čuva i zastire."

Ibn-Musejjib je rekao svom sinu: "O moj sinko, ja ostajem u namazu duže zbog tebe nadajući se da će te Allah sačuvati." Zatim je citirao ajet: **"A otac njihov je bio dobar čovjek."** (El-Kehf, 82.)

Omer bin Abdulaziz je rekao: "Kada potpuni vjernik preseli, Allah sačuva njegovu čeljad, pa i njihovu djecu."

Jahja bin Ismail bin Seleme bin Kuhejl priča: "Imao sam stariju sestru koja je izgubila razum. Živjela je usamljena u sobici na kraju naše tavanice. To je trajalo preko deset godina. I tako sredinom jedne noći neko zakuca na vrata. Pitao sam: 'Ko je?'

[12] El-Bidaje ven-Nihaje 12/80.

Rekla je: 'Otvori!'

Upitah: 'Moja sestra?'

Reče: 'Da.'

Otvorio sam joj vrata na koja nije ušla preko deset godina.

Počela je da priča: 'Noćas u snu bi mi rečeno: Allah ti je sačuvao oca Ismaila zbog tvog djeda Seleme. A tebe je sačuvao zbog tvog oca Ismaila. Pa ako želiš, molit ću Allaha da ti otkloni bolest, ili ako hoćeš da se strpiš a nagrada ti je Džennet. Jer su se Ebu-Bekr i Omer zauzimali kod Uzvišenog Allaha pošto su ih tvoj otac i tvoj djed mnogo voljeli.' Rekla sam: 'Pa ako baš moram jedno izabrati, onda je to strpljenje u onome u čemu se nalazim i Džennet. A zaista Allah obuhvata svoje robove, i ništa Mu nije teško. Ako hoće može mi dati oboje!' Tada začuh isti glas: 'Uzvišeni Allah ti daje oboje! I zadovoljan je tvojim ocem i djedom jer su voljeli Ebu-Bekra i Omera! Ustani i kreni!'"

Tako je Allah otklonio bolest koju je imala.

Sve dok je rob obuzet pokornošću prema Allahu Uzvišenom, On ga u tom stanju i čuva, kao što Humejd bin Hilal prenosi da je neki čovjek pričao:

"Došao sam kod Vjerovijesnika, s.a.v.s., a on mi pokaza jednu kuću govoreći: *'U njoj je bila jedna žena koja je izašla u vojni pohod sa muslimanima. Ostavila je dvanaest ovaca i predivo za vunu sa kojim je prela. Kada se vratila, nedostajala joj je jedna ovca i predivo.' Kazala je: 'O moj Gospodaru, Ti si zagarantovao da ćeš onoga ko izađe na Tvom putu sačuvati, a ja nisam našla jednu ovcu i predivo.'* Tada je Allahov poslanik, s.a.v.s., počeo

da spominje iskrenost njenog obraćanja svome Gospodaru. I zatim je, Poslanik, s.a.v.s., rekao: *'Pa joj se pojavi ovca, a sa njom još jedna, i predivo, a sa njim još jedno. Tu je, otiđi pa je pitaj!'* Čovjek reče: 'Nema potrebe, vjerujem ti.'"[13]

Šejban er-Rāi je čuvao stado na otvorenom prostoru. Kad bi došlo vrijeme džume-namaza štapom bi oko stada povukao crtu po zemlji, i odlazio bi da obavi džumu. Kada bi se vraćao zatekao bi stado u stanju u kojem ga je i ostavljao.[14]

Jedan od ispravnih prethodnika bi u svojoj ruci držao vagu kojom bi vagao dirheme (srebreni novac). Kada bi začuo ezan, skočio bi i bacio bi vagu i dirheme na zemlju, i odlazio bi na namaz. Kada bi se vratio, sakupio bi novac, a da ništa od njega ne bi nedostajalo.

Od vrsta Allahovog čuvanja na dunjaluku onoga roba koji Njega čuva jeste i čuvanje od zla onoga koji želi da napakosti robu, od džinske ili ljudske strane. Kao što Uzvišeni kaže: "**A onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći.**" (Et-Talak, 2.)

Ove Allahove riječi Aiša, r.a., je prokomentarisala: "Sačuva ga brige za dunjaluk, i opterećivanja njime."

A Er-Rebi' ibn Hajsem je rekao: "Nađe mu izlaz iz onoga čime ga ljudi stišću."[15]

Aiša, r.a., je napisala Muaviji: "Ako se bojiš Allaha, On ti je protiv ljudi dovoljan. A ako se bojiš ljudi oni ti ne mogu protiv Allaha ništa pomoći."

Jedan od halifa napisao je pismo El-Hakemu ibn Amru

---

[13] Ahmed u *Musnedu* sa dobrim lancem prenosilaca 5/67; El-Hejsemi u *El-Medžmeu* 5/277. i kaže da su prenosioci pouzdani.

[14] *El-Hil'je* 8/317.

[15] Et-Taberi u svom tefsiru 28/90.

El-Gifariju, u kojem mu je naredio nešto što je bilo suprotno Allahovoj Knjizi. Pa mu je El-Hakem odgovorio: "Ja sam pogledao u Knjigu Allahovu, pa sam je našao prečom od knjige (pisma) vođe pravovjernih. Kada bi se nebesa i zemlja naredbom nekog čovjeka spojila, ja bih se bojao Uzvišenog Allaha, a On bi mi izlaz dao."

Neko je spjevao:

Takvalukom prema Bogu spasio se, onaj ko se spasio
uspio je, i došao do onoga što je želio.
A ko se Allaha boji, On mu izlaz daje,
kao što u Knjizi kaže.

Neko od ispravnih prethodnika napisao je svome bratu: "Ko se boji Allaha, sačuvao je sebe. A ko izgubi takvaluk, izgubio je sebe, a Allah je od takvog Neovisan."

Od zagonetnosti Allahovog čuvanja onoga ko Njega čuva jeste i to da mu opasne životinje budu u hizmetu i da ga od neugodnosti sačuvaju. To se desilo Sufejni, štićeniku Allahovog poslanika, s.a.v.s., kada mu se slomio čamac i kada je došao na neko ostrvo. Ugledao je lava i rekao mu: "O care životinja, ja sam Sufejna, štićenik Allahovog poslanika, s.a.v.s.!" Lav je išao oko njega i upućivao ga dok ga nije izveo na put. A zatim je rikao kao da se sa njim oprašta, i udaljio se.[16]

Ebu Ibrahim es-Saih jednom se razbolio u blizini nekog samostana. Pomislio je: "Da sam pred samostanskom kapijom, monasi bi me vidjeli i dali bi mi lijek." U tom momentu došao je lav koji ga je stavio na svoja leđa i spustio ga pred kapijom.

[16] *El-Hil'je* 1/369.

Kada su to monasi vidjeli, prihvatiše islam, a bilo ih je četiri stotine.[17]

Ibrahim ibn Edhem bi spavao u voćnjaku, a pored njega bi bila zmija koja je imala buket narcisa u svojim ustima. Čuvala bi ga sve dok se ne bi probudio.

Pa ko čuva Allaha, On će ga sačuvati i od najopasnijih životinja i učinit će da mu one budu u hizmetu. A ko izgubi Allaha, bit će i sam izgubljen među stvorenjima. Dolazit će mu šteta odakle se nada da će mu doći korist, a napravit će mu nevolje onaj koji mu je najbolji i najodaniji prijatelj.

Kao što je neko rekao: "Kada prema Allahu počinim grijeh poznam to u ponašanju svoga sluge i magarca." To znači da mu sluga postane loš i neposlušan, a magarac mu odbija naređenja pa ga teško može jahati.

Svako dobro se nalazi u pokornosti prema Allahu i okretanju Njemu. A svako zlo je u nepuslušnosti i okretanju od Njega.

Jedan od arifa je rekao: "Ko napusti prag svoga sejjida[18], nikada neće sebi naći smiraja."

Neko je u stihu rekao:

Ispod mene zemlja, skupljala se
kad god bih vam u zijaret doš'o,
a u svoje skute zaplitah se
kad bih s vrata vaših pobjeć' poš'o.

[17] *Sijer Ea'lamin-Nubela* 11/228.

[18] šejha, učitelja

- Druga vrsta Allahovog čuvanja:

Ova vrsta je časnija i bolja od prve vrste. To je Allahovo čuvanje roba u njegovoj vjeri. Pa mu sačuva vjeru i iman u njegovom životu od opasnih sumnji, nastranih novotarija i zabranjenih strasti. Sačuva mu vjeru na njegovoj samrti, pa ga usmrti kao muslimana.

El-Hakem bin Eban prenosi da je Ebu-Mekki rekao: "Kada se čovjeku približi smrt bude rečeno meleku: 'Pomiriši njegovu glavu.' Melek tada kaže: 'Nalazim u njegovoj glavi (miris) Kur'ana.' Zatim se meleku kaže: 'Pomiriši njegovo srce.' Melek kaže: 'Nalazim u njegovom srcu (miris) posta.' Pa mu se kaže: 'Pomiriši njegove noge.' Melek kaže: 'Nalazim u njegovim nogama (miris) kijama (stajanja na namazu).' Zatim bude rečeno: 'Čuvao je sebe pa ga je sačuvao Allah Uzvišeni'."

Ovaj hadis bilježi Ibn Ebud-Dun'ja.

Buhari i Muslim bilježe od Ebu-Hurejre, r.a., da ga je Vjerovijesnik, s.a.v.s., poučio da prije spavanja kaže: *"O moj Allahu, ako mi uzmeš dušu, smiluj joj se. A ako (mi) je ostaviš, čuvaj je onako kao što čuvaš svoje dobre robove."*[19]

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je poučio Omera, r.a., da uči: *"O moj Allahu, sačuvaj me islamom dok stojim, sačuvaj me islamom dok sjedim, sačuvaj me islamom dok spavam, i sačuvaj me od dušmana i zavidnika."*[20]

Kada bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., nekoga ispraćao na put govorio bi: *"Molim Allaha da ti sačuva vjeru, emanet i završetke tvojih djela!"*[21]

[19] Buhari 11/126; Muslim 4/2084.

[20] Ibn Hibban 2230.

[21] Ahmed 2/7; Tirmizi 3443.

U drugoj predaji se navodi da bi govorio: *"Uistinu, kada se od Allaha zatraži da nešto čuva, On to i sačuva."*[22]

Taberani bilježi sljedeći hadis od Poslanika, a.s.: *"Kada rob klanja namaz pravilno, namaz se podigne Allahu sa svjetlom poput sunčevog svjetla, i obrati se robu: Neka te Allah čuva kao što si ti mene sačuvao! A kada klanja nepravilno, namaz se smota kao što se smota izlizana odjeća i njime rob bude udaren po licu, i namaz mu se obrati: Neka te Allah upropasti kao što si ti mene upropastio!"*[23]

Omer, r.a., je u hutbi učio dovu: "O moj Allahu, zaštiti nas Svojim čuvanjem, i učvrsti nas u islamu!"

Neko je zamolio Allaha da sačuva jednog od naših prethodnika, pa mu ovaj reče: "O moj brate, ne moli Allaha da sačuva njega, već njegov iman."

Što znači da je važno da se u dovama traži čuvanje vjere. A u čuvanju po pitanju dunjaluka imaju udjela i dobri i pokvarenjaci. Uzvišeni Allah vjerniku čuva vjeru,

i stavi pregradu između njega i onoga što ga može upropastiti, pa makar to čuvanje bilo sa stvarima koje rob i ne osjeća ili pak sa onim što je robu mrsko.

Kao što je bio sačuvan Jusuf, a.s. : **"Tako bi, da odvratimo od njega izdajstvo i blud, jer je on uistinu bio Naš iskreni rob."** (Jusuf, 24.) Pa ko bude iskren prema Allahu, On će ga sačuvati od zla i razvrata odakle se i ne nada . Tako Allah stavi pregradu između roba i grijeha koji ga mogu upropastiti.

Ma'ruf El-Kerhi molio je za mladiće koji su se spremali da izađu u boj smutnje:

---

[22] Nesai u *Amelul-jevmi vel-lejle* 509; Ibn-Hibban 2376; Bejheki 9/173.

[23] Taberani u El-Evsatu.

"O moj Allahu, sačuvaj ih!" Rekoše mu: "Zar za ove moliš?"

Pa im reče: "Ako ih Allah sačuva, neće ni izaći tamo gdje su naumili."

Omer, r.a., je čuo mladića koji je Allaha molio: "O moj Allahu, Ti se uplićeš između čovjeka i srca njegova, pa upleti se između mene i grijeha prema Tebi." Omer, r.a., se zadivio zbog toga i proučio je mladiću hajr dovu.

Prenosi se da je Ibn-Abbas, r.a., riječi Uzvišenog: "**I neka znate da se Allah upliće između čovjeka i srca njegova.**" (El-Enfal, 24.) prokomentarisao i rekao: "Upliće se između vjernika i grijeha koji ga vuče u vatru."[24]

Jedan od prethodnika konačio je na hadžu sa jednom grupom hadžija u Mekki. Pa kada je pomislio da počini jedan grijeh, čuo je glas koji mu je govorio: "Teško tebi zar nisi obavio hadž?" Pa ga je Allah tako sačuvao od onoga što je bio naumio.

Neki čovjek je izašao sa grupom koja se spremala da počini grijeh. Pa kada su htjeli da sa tim grijehom počnu, začuo je glas: "**Svaki čovjek je odgovoran za ono što je radio.**" (El-Muddessir, 38.) Pa je ostavio dotični grijeh.

Neki čovjek je ušao u gustu šumu i rekao: "Ako se ovdje osamim u grijehu, ko će me vidjeti!?" Pa je začuo glas koji se prolamao šumom: "**A kako i ne bi znao Onaj koji stvara, Onaj koji sve potanko zna, koji je o svemu obaviješten.**" (El-Mulk, 14.)

Jedan čovjek je odlučio da uradi nekakav grijeh pa je i izašao da ga počini. Međutim, na putu je sreo čovjeka koji je

---

[24] Taberi 9/143.

nešto pripovjedao ljudima. Zastao je da ga čuje. Pripovjedač je rekao: "O ti koji si odlučio da počiniš grijeh, zar ne znaš da Stvaralac namjera zna i tvoju nakanu?" Čovjek tada pade u nesvjest, pa kada je došao sebi učinio je pokajanje (tevbu).

Srce jednog dobrog vladara bilo se svezalo za jednog njegovog podanika koji je bio izuzetno lijep. Vladar se poboja za sebe da zbog toga ne padne u iskušenje. Jedne noći ustao je na noćni namaz i zamolio je Allaha da mu pomogne. Te noći podanik se razbolio i nakon tri dana preselio.

Neko bude sačuvan posredstvom opomene koja mu dođe od onoga sa kim želi da počini grijeh. Kao što se desilo jednom od one trojice koji su se sklonili u pećinu pa im je stijena zatvorila ulaz. On je sjeo pored neke žene kao što čovjek sjedne pored svoje zakonite žene, pa mu je rekla: "O Allahov robe, boj se Allaha, i nemoj raširivati prsten koji ti nije dozvoljen!" Čovjek je ustao i otišao.

Kao što je i slučaj sa jednim kiflom (tj. učenjakom) iz reda Benu Israila koji se nije sustezao od grijeha. Jedna žena ga je općinila svojom ljepotom, pa joj je ponudio šezdeset zlatnika. Kada je sjeo pored nje kao što čovjek sjedne pored svoje žene, ona se zatresla. Upitao ju je: "Jesam li te natjerao?"

Žena odgovori: "Nisi, nego ovo nisam nikada uradila, a na ovo me je natjerala velika nužda."

Učenjak reče: "Ti se bojiš Allaha, a ja Ga se ne bojim!" Zatim je ustao od nje, poklonio joj zlatnike, i rekao: "Tako mi Allaha, više nikada neću biti neposlušan Allahu." Te noći je umro, a na vratima njegove kuće osvanuo je natpis: Allah je oprostio kiflu!

Ovo kazivanje bilježe Ahmed i Tirmizi od Ibn-Omera, r.a., predaji sa spojenim lancem prenosilaca.[25]

Neki čovjek zavodio je jednu ženu i naredio joj da pozaključava sva vrata što je ona i učinila. Zatim mu je rekla: "Ostala su samo jedna vrata!" Čovjek upita: "Koja su to vrata?" Žena reče: "To su vrata koja su između nas i Allaha." Čovjek ju je tada ostavio.

Jedan drugi čovjek zavodio je jednu beduinku, i rekao joj: "Vide nas samo zvijezde." Ona upita: "A gdje je Onaj Koji im sjaj daje?"[26]

Ovo su sve primjeri Allahove dobrote i Njegovog uplitanja između robova i grijeha.

Hasan El-Basri je opisao griješnike: "Allah je u njihovom očima nevažan pa griješe prema Njemu. A da vide Njegovu moć i dostojanstvo On bi ih zaštitio i sačuvao."

Bišr El-Hāfi je rekao: "Plemenit čovjek ne ustrajava na griješenju prema Allahu, niti mudrac daje prednost dunjaluku nad ahiretom."

Jedna od vrsta Allahovog čuvanja roba u njegovoj vjeri jeste i ta da mu Allah onemogući nešto za čim rob žudi od dunjalučkih dobrota kao što je društvena pozicija u vlasti ili trgovina i tome slično. Rob ne osjeća da to Allah čini. Allah zna da je to bolje za njega, iako mu se to ne sviđa.

Abdullah bin Mes'ud, r.a., kaže: "Nekada rob poželi trgovinu ili upravu da bi sebi olakšao, pa ga Allah pogleda i kaže melekima: 'Otklonite to od njega. Jer ako mu Ja to

---

[25] Ahmed 2/23; Tirmizi 2496.

[26] Ibnul-Dževzi, *Zemmul-heva* str. 272.

olakšam, to će ga uvesti u vatru!' Pa mu Allah to otkloni. To rob shvati lošim znakom pa počne govoriti: 'Prestigao me je taj i taj, prevario me je taj i taj.' A to je u suštini samo dobrota Uzvišenog Allaha."

Čudnovatije od spomenute vrste čuvanja je da rob nekada traži određenu pokornost, a u njoj ne bude za njega dobra, pa se Allah uplete između roba i te pokornosti kako bi ga sačuvao, iako to rob i ne osjeća.

Taberani i drugi bilježe od Enesa, r.a., hadis u kome Uzvišeni Allah kaže: *"Ima Mojih robova kojima za njihov iman ne odgovara ništa osim siromaštvo, pa kada bih im dao bogatstvo, to bi ih pokvarilo. A ima Mojih robova kojima za njihov iman ne odgovara ništa osim bogatstvo, pa kada bih ih učinio siromašnima, to bi ih pokvarilo. Ima i Mojih robova kojima za njihov iman ne odgovara ništa osim zdravlje, pa kada bih ih učinio bolesnim, to bi ih pokvarilo. A ima i Mojih robova kojima za njihov iman ne odgovara ništa osim bolest, pa kada bih ih učinio zdravim, to bi ih pokvarilo. A ima i Mojih robova koji traže određenu vrstu ibadeta pa ih Ja u tome spriječim da ne bi zbog toga pali u samoljublje (udžb). Zaista Ja određujem za Svoje robove po Svom znanju onoga što je u njihovim srcima. Ja sam onaj Koji sve zna i Koji je o svemu obaviješten."*[27]

Jedan od prethodnika često je tražio od Allaha da pogine kao šehid pa je začuo glas koji mu je rekao: "Ako odeš u borbu, bit ćeš zarobljen. A ako budeš zarobljen, prijeći ćeš na kršćanstvo." Pa je odustao od svog traženja.

---

[27] Ibn Ebid-Dun'ja u *El-Evlija* str. 110-111; *El-Hilje* 8/318,319; Bejheki u *El-Esma ves-sifat* str. 150.

Pa općenito kažemo da onaj koji bude čuvao Allahove granice i bude pazio na dužnosti prema njemu Allah će ga čuvati u njegovoj vjeri, i po pitanju njegovog dunjaluka i ahireta.

Uzvišeni Allah je u Svojoj Knjizi obavijestio da je On zaštitnik vjernika i da se brine o dobrim Svojim robovima. To podrazumijeva da se brine za njihov dunjaluk i ahiret, i da ih ne prepušta drugima. Kaže Uzvišeni: **"Allah je zaštitnik onih koji vjeruju i On ih izvodi iz tmina na svjetlo."** (El-Bekare, 257.)

I kaže Uzvišeni: **"Zato što je Allah zaštitnik onih koji vjeruju i što nevjernici zaštitnika nemaju."** (Muhammed, 11.)

I kaže: **"Onome koji se u Allaha uzda, On mu je dovoljan."** (Et-Talak, 3.)

I kaže: **"Zar Allah sam nije dovoljan robu Svome!?"** (Ez-Zumer, 36.)

Ko ispuni svoje obaveze prema Allahu, On će se pobrinuti da svi njegovi poslovi na dunjaluku budu dobri, i spasit će ga na ahiretu. Pa onaj koji želi da se Allah brine za njegovo čuvanje i pazi na njega neka izvršava svoje dužnosti prema Allahu. A ko želi da ga ne zadesi ono što mu je mrsko, neka ne čini ono što je Allahu mrsko. Jedan od ispravnih prethodnika bi obilazio sijela ibadeta (medžlise) i govorio bi: "Ko želi da mu zdravlje potraje, neka bude bogobojazan."

El-Umeri ez-Zahid bi onome koji bi od njega tražio savjet govorio: "Kao što voliš da Allah bude (dobar) prema tebi tako i ti budi (pokoran) prema Allahu Uzvišenom."

Salih bin Abdulkerim prenosi da je Uzvišeni Allah rekao: *"Tako mi Moje moći i veličanstvenosti u čijem srcu vidim da je u njemu pretegla ljubav prema pridržavanju pokornosti, Ja ću ga voditi i sa njim upravljati."*

U jednoj od prijašnjih Knjiga Uzvišeni Allah je rekao: *"Čovječe, kada Me se bojiš pa spavaj gdje god hoćeš."*

Što znači, kada ispuniš svoje obaveze prema Allahu koje ti bogobojaznost (takvluk) nalaže, poslije toga se nemoj brinuti za svoje dobro, Allah zna bolje od tebe u čemu je sreća za tebe, i On će ti je dati na najpotpuniji način, bez da se ti za nju sekiraš.

Džabir, r.a., prenosi da je Vjerovijesnik, s.a.v.s., rekao: *"Ko želi da zna koji mu je stepen kod Allaha, neka pogleda na kojem je Allah stepenu kod njega! Jer Allah drži do roba onoliko koliko rob drži do Njega!"*[28]

Ovo upućuje na to da kolika bude briga roba za dužnosti prema Allahu i ispunjenje dužnosti prema Njemu i čuvanje Njegovih granica, koliko se on za to interesuje i koliko vodi računa o tome tolika bude i Allahova pažnja i čuvanje prema robu.

Pa čija namjera bude postizanje Allahovog zadovoljstva, i traženje Njegove blizine, spoznaje, i ljubavi, shodno tome i Allah bude prema njemu, kao što Uzvišeni veli: **"Sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti"** (El-Bekare, 152.)

"I ispunite zavjet koji ste Mi dali, - ispunit ću i Ja svoj koji sam vama dao." (El-Bekare, 40.) Čak, On Uzvišeni je najplemenitiji, jer za jedno dobro djelo nagrađuje

[28] Ebu Ja'la 1865, 2138; Bezzar 4/5 *Kešf*, Taberani u *El-Evsatu*; Hakim 1/494, 495.

deseterostruko ili još više. I onaj ko Mu se približi koliko je pedalj Allah se njemu približi koliko je lakat, a ko se Allahu približi koliko je lakat, Allah se njemu približi koliko je hvat, i ko Allahu dođe hodajući, Allah njemu dolazi trčeći.

Pa čovjek što dobija od dobra dobija ga zbog svoje dobrote, kao i ono što ga snalazi od nedaća snalazi ga zbog njega samoga, tj. zbog njegove nemarnosti prema Allahovim pravima.

Kao što je Ali, r.a., rekao: "Neka se rob ne nada osim Allahu, i neka se ne boji osim svoga grijeha."

Neko je rekao: "Ko bude čist, bit će mu čisto, a ko zaprlja, bit će zaprljan."

Mesruk je rekao: "Ko bude u svojim srčanim namjerama i mislima svjestan Allahovog nadziranja, On će ga sačuvati u pokretima njegovih udova i organa."

Objašnjenje značenja ovog dijela hadisa je jako dugo, ali je dovoljno i ono na što smo ukazali. Neka je Allahu potpuna hvala!

Vjerovjesnikove, s.a.v.s., je kazao:

إِحْفَظِ اللَّهَ تَجِدْهُ أَمَامَكَ

Čuvaj Allaha – naći ćeš Ga pred sobom!

A u drugoj predaji: "Čuvaj Allaha – naći ćeš Ga na svojoj strani!"

Što znači da će onaj koji bude čuvao Allahove granice i bude pazio na Allahova prava naći Allaha sa sobom u svim svojim stanjima. Allah će bdjeti nad njim, pomagati ga, čuvati, upućivati, snažiti i upravljati. Jer Allah bdije nad svačijim djelima. A Uzvišeni je sa onima koji su bogobojazni i koji su dobročinitelji.

Katade veli: "Ko se boji Allaha, On je sa njim. A sa kim je Allah, sa njim je nepobjediva vojska, čuvar koji ne spava , i upućivač koji ne može nikada skrenuti u zabludu."

Jedan od ispravnih prethodnika je napisao svome bratu: "Ako je Allah s tobom, pa koga se bojiš!? A ako je Allah protiv tebe, pa čemu se nadaš!? Selam."

Spomenuto zajedništvo je *posebno zajedništvo* (El-meijje El-hassa) koje je vezano samo za bogobojazne, za razliku od zajedništva koje je spomenuto u ajetima: **"On je s vama gdje god bili."** (El-Hadid, 4.)

"A On je s njima i kad noću smišljaju riječi kojima On nije zadovoljan." (En-Nisa, 108.)

Posebno zajedništvo podrazumijeva pomoć, podršku, čuvanje i potporu. Kao što je Uzvišeni rekao Musau, a.s., i Harunu, a.s.: **"Ne bojte se! – reče On –, Ja sam s vama, Ja sve čujem i vidim."** (Ta Ha, 36.)

I Njegove riječi: **"Kad je s njim bio samo drug njegov, kada su nji dvojica bila u pećini i kada je on rekao drugu svome: "Ne brini se, Allah je s nama!"** (Et-Tevbe, 40.)

Kada su se našli u spomenutoj situaciji Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je Ebu-Bekru es-Siddiku, r.a.: *"Šta misliš o dvojici sa kojima je Allah treći?"*[29]

Dok je značenje zajedništva u Njegovim riječima: **"Nema tajnih razgovora među trojicom, a da On nije četvrti..."** (El-Mudžadele, 7.) općenito i odnosi se na svaku skupinu.

Posebno i specifično značenje nalazimo i u hadisi kudsiji: *"Moj će se rob Meni neprestano približavati sa nafilama dok ga Ja ne zavolim. A kad ga zavolim, bivam njegov sluh kojim sluša, vid kojim gleda, ruka kojom hvata i noga kojom hoda..."*[30]

Kao što nalazimo i u drugim tekstovima Kur'ana i hadisa dokaze koji upućuju na blizinu i podršku Uzvišenog Allaha onoga ko Mu se pokorava, koji Ga se boji, i koji čuva Njegove granice.

Bunan El-Hammal ušao je sa strane Tebuka u pustinju i osjetio usamljenost. Pa je začuo glas koji mu se obratio: "Zašto se osjećaš usamljenim? Zar tvoj Voljeni nije s tobom!?"[31]

Pa ko bude čuvao Allahove granice i bude pazio na Njegova prava, naći će Allaha pred sobom i na svojoj strani

---

[29] Buhari 8/325.

[30] Buhari 11/340,341.

[31] *El-Hilje* 10/324.

u svim svojim stanjima. Osjećat će prisnost u Allahovom društvu i sa Njim će biti neovisan od svih ljudi.

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je rekao: *"Najbolji iman je da rob zna da je Allah s njim ma gdje on bio."*[32] Ovaj hadis bilježi Taberani i drugi. A objašnjenje značenja ovog hadisa je jako dugo.

Jedan od istinskih alima je često putovao sam, pa su jednom ljudi izašli da ga isprate. On ih je vraćao govoreći:

Kad putovanje otpočnemo,
pred nama si,
našim jahalicama, dok Te spominjemo,
naputač dovoljan si

Šibli bi često citirao ovaj stih, a nekada bi sa njim i završavao svoje sijelo (medžlis).

---

[32] Taberanu u *El-Evsatu* i u *El-Kebiru*, *El-Hil'je* 6/124.

Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaže:

تَعَرَّفْ إِلَى اللَّهِ فِي الرَّخَاءِ يَعْرِفْكَ فِي الشِّدَّةِ

Znaj za Allaha u izobilju (blagostanju)

– znat će za tebe u oskudici!

Značenje: Kada se rob boji Allaha, čuva Njegove granice i pazi na dužnosti prema Allahu u stanju izobilja (blagostanja) i zdravlja, on time zna za svog Gospodara, pa je između Gospodara i roba uzajamno poznavanje (ma'rifet). Gospodar zna za Svog roba u oskudici, a znao je i njegova djela dok je rob bio u izobilju, pa ga sa tom spoznajom spasi od nedaća.

Ovo je *posebna spoznaja* (El-marife El-hassa) koja podrazumijeva blizinu Uzvišenog Allaha, Njegovu ljubav prema Svome robu, i odazivanje na njegove dove. Za razliku od općenite spoznaje, jer Allahu nije skriveno niti jedno stanje bilo kojeg stvorenja,[33] kao što Uzvišeni veli: "**On dobro zna sve o vama, otkad vas je stvorio od zemlje i otkad ste bili zameci u utrobama majki vaših.**" (En-Nedžm, 32.)

"**Mi stvaramo čovjeka i znamo šta mu sve duša njegova haje, jer Mi smo njemu bliži od vratne žile kucavice.**" (Kaf, 16.)

---

[33] Pa su i posebni ljudi tj. Allahove evlije oni koji imaju posebno zajedništvo sa Allahom (El-meijje El-hassa) i posebnu spoznaju o Allahu (El-marife El-hassa). Op.prev.

Na ovu posebnu spoznaju ukazano je i u hadisi kudsiji: *"Moj se rob Meni neprestano približava nafilama dok ga Ja ne zavolim...* pa do riječi: *...i ako od Mene nešto zatraži Ja mu dadnem, a ako kod Mene utočište zatraži Ja mu utočište pružim."*[34]

Fudajl se jednom sastao sa pobožnom Ša'vanom, pa je od nje zatražio da mu ona čini dovu, na što mu je odgovorila: "O Fudajle, a šta je između tebe i Njega? Ako mu uputiš dovu odazvaće ti se." Pa je Fudajl žestoko zajecao i pao u nesvjest.

Ebu-Džafer es-Saih priča: "Hasan (El-Basri) je došao kod Habiba Ebu-Muhammeda bježeći od Hadždžadža i govoreći: 'O Ebu-Muhammede, spasi me policije koja mi je za petama!' Pa je Ebu-Muhammed rekao: 'Stidim se za tebe, o Ebu-Seide. Zar nemaš pouzdanja prema svome Gospodaru pa da Ga zamoliš da te pokrije od ovih? Uđi u kuću.' Pa je za njim ušla i policija, ali ga nisu vidjeli. To je kasnije spomenuto Hadždžadžu, a on im je rekao: 'Ne, on je bio u kući, ali je Allah oslijepio njihove oči pa ga nisu vidjeli.'"

Kada rob zaimadne ovo posebno znanje, tada postane vlasnik *posebne spoznaje* o svom Gospodaru koja mu donese prisnost sa Njim i stid od Njega. Ova posebna spoznaja je iznad opće spoznaje koju imaju ostali vjernici.

Osovina svih ljudi spoznaje (arifa) je ova spoznaja i ovo znanje. Svi njihovi iskazi ukazuju na to. Kao što je Ebu-Sulejman čuo čovjeka gdje govori: "Sinoć sam čitavu noć spominjao žene."

Pa je Ebu-Sulejman rekao: "Teško tebi! Zar Ga se ne stidiš da te gleda kako po svu noć spominješ drugoga!? Ali, kako ćeš se stidjeti onoga koga ne poznaješ?"

[34] Buhari 11/340,341.

Ahmed bin Asim El-Antaki je rekao: "Volio bih da ne umrem dok ne spoznam svoga Gospodara. Ali ne samo spoznajom kojom Ga priznajem, nego spoznajom koja bi mi donijela stid od Njega."

Ova posebna spoznaja i posebno znanje rezultiraju smirenjem roba uz svog Gospodara, pouzdanjem u Njegovo spasenje pri svim teškoćama i nedaćama, kao i Gospodarevo odazivanje na robove molbe.

Nakon što se Hasan El-Basri sakrio od Hadždžadža, bi mu rečeno: "Bilo bi dobro kada bi izašao iz Basre, jer se bojimo da te neko ne izda." Pa je Hasan zaplakao, a zatim rekao: "Zar da odem od svog grada, svoje porodice i svoje braće? Spoznaja moga Gospodara i Njegova blagodat prema meni me upućuju da će me On spasiti i sačuvati od Hadždžadža, inšallah." Pa mu Hadždžadž, uistinu, nije nanio nikakvu štetu, već ga je, čak, poslije toga mnogo uvažavao, i po dobru spominjao.

Neki čovjek je rekao Ma'ruf El-Kerhiju: "Šta te je inspirisalo na povlačenje i ibadet? Smrt, zagrobni život (berzah), Džennet ili vatra?" Pa je Ma'ruf odgovorio: "Šta je to!? Sve je to u Gospodarevoj ruci, pa ako je između tebe i Njega spoznaja, ona ti je dovoljna za sve ostalo."

Ovo pojašnjava i hadis koji prenosi Ebu-Hurejre, r.a., da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: *"Koga raduje da mu se Allah odazove u nedaćama, neka mnogo čini dove dok je u blagostanju."*[35]

Ibn Ebud-Dun'ja, Ibn Ebi-Hatim, Ibn-Džerir, i drugi bilježe hadis Jezid er-Rekāšija od Enesa, r.a., merfu'-predajom: *"Kada je Junus, a.s., činio dovu u utrobi ribe, meleki su rekli: 'O Gospodaru, ovo je poznati glas iz nepoznatog mjesta!'*

[35] Hakim 1/544; Tirmizi 3382.

Pa je Allah upitao: 'Zar ne znate ko je to?'

Meleki upitaše: 'Ko je?'

Allah reče: 'Moj rob Junus!'

Meleki rekoše: 'Tvoj rob Junus čija se primljena djela neprestano dižu, i čije su dove uslišane?'

Allah kaza: 'Da.'

Meleki upitaše: 'O Gospodaru, zar mu se nećeš smilovati zbog onoga što je radio dok je bio u blagostanju, pa ga spasiti belaja?'

Allah odgovori: 'Svakako!'

Pa Allah naredi ribi da ga izbaci na kopno."[36]

Dahhak bin Kajs je rekao: "Spominjite Allaha u blagostanju – On će vas spomenuti u teškoći." Junus, a.s., je spominjao svog Gospodara, pa kada je došao u utrobu ribe, Uzvišeni Allah je rekao: **"I da nije bio jedan od onih koji Allah hvale, sigurno bi ostao u utrobi njenoj do Dana kad će svi biti oživljeni."** (Saffat, 143-144.) A faraon je bio silnik i zaboravio je da spominje svoga Gospodara, pa kad se davio rekao je: "Ja vjerujem!" Pa mu je Uzvišeni Allah rekao: **"Zar sada, a prije si neposlušan bio i razdor sijao?!"** (Junus, 91.)

Rušd bin Sa'd priča da je neki čovjek zatražio od Ebu-Derdāa, r.a., da ga posavjetuje, pa mu je ovaj rekao: "Spominji Allaha u blagostanju – On će te spomenuti u teškoći."

Selman El-Farisi, r.a., je rekao: "Ako čovjek redovno čini dove dok je u blagostanju, pa kad ga zadesi nevolja, zamoli Allaha Uzvišenog meleki kažu: 'Poznati glas', pa se zauzmu za njega kod Allaha. A ako čovjek ne čini redovno dove dok je u

---

[36] Ibn Ebi-Hatem u svom tefsiru, kao što se navodi u tefsiru Ibn-Kesira 4/21; Ibn-Džerir 23/64; Taberani u *Ed-Dua* 6/b.

blagostanju, pa kad ga zadesi nevolja, zamoli Allaha Uzvišenog meleki kažu: 'Nepoznati glas', pa se i ne zauzmu kod Allaha za njega."

Ovo također potvrđuje i hadis o trojici drugova koji su se sklonili u pećinu pa im je stijena zatvorila ulaz. Izbavljeni su tako što su činili dove Allahu, u kojima su spominjali svoja dobra djela koja su prije počinili u stanju blagostanja: dobročinstvo prema roditeljima, ostavljanje zinaluka i izvršavanje emaneta za koji drugi ljudi ne znaju.[37]

Ako rob vodi računa o Allahu kada je u blagostanju, onda i Allah o njemu vodi računa kada je u nevolji, a nema veće nevolje za roba na dunjaluku od smrti.

A smrt je najmanja nevolja u odnosu na one koje poslije nje dolaze ako rob ne putuje ka dobru i spasenju. A ako, pak, putuje prema dobru, smrt je posljednja nevolja koja će ga zadesiti.

Stoga je za roba obaveza da se priprema za smrt požurujući sa činjenjem dobrih djela. Jer rob ne zna kad će ga zadesiti ova nevolja, danju ili noću. A spominjanje dobrih djela pred smrt donosi lijepo mišljenje vjernika o svom Gospodaru, olakšava mu smrtne muke i pojačava mu nadu.

Naši prethodnici su voljeli da čovjek ima neka skrivena dobra djela koja bi mu olakšala smrtne agonije. Kao što su voljeli da smrt dođe nakon pokornosti poput hadža, džihada ili posta.

Ibrahim en-Nehai je rekao: "Voljeli su da robu na samrti spominju njegova dobra djela kako bi preselio sa lijepim mišljenjem o svom Gospodaru."

---

[37] Pogledaj: Buhari 4/449; Muslim 4/2099.

Ebu Abdurrahman Es-Sulemi je rekao u smrtnoj bolesti: 'Kako da se ne nadam milosti svoga Gospodara, a postio sam osamdeset ramazana!?'

Ebu-Bekru bin Ajjašu se približila smrt pa su se prisutni zbog toga rasplakali. On im je tada rekao: "Ne plačite, ja sam u ovom ćošetu proučio 13.000 hatmi Kur'ana."

A prenosi se da je svome sinu rekao: "Zar misliš da će Allah kazniti tvoga babu koji već četrdeset godina svake noći prouči Kur'an."

Jedan od prethodnika na samrti je rekao kada je vidio svoga sina kako plače: "Ne plači, jer tvoj babo nikad nije počinio bestidno djelo."

Adem ibn Ebu Ijjas je pred smrt proučio Kur'an, a zatim rekao: 'Zbog moje ljubavi prema Tebi budi mi pomoćnik na ovoj kapiji. Polagao sam nadu u Tebe na ovaj dan, i jedino Tebi nade upravljam. Nema boga osim Allaha.' A potom je preselio, Allah mu se smilovao!

Abdussamed ez-Zahid ja na smrtnom času rekao: "O moj Gospodaru! Čuvao sam Te za ovaj trenutak. Za ovaj dan sam sticao Tvoju milost. Pa učini da se ostvari moje lijepo mišljenje prema Tebi!"

Ibn-Akīl je, dok su žene nad njim plakale, na smrtnom času rekao: "Udaljavao sam se od Njega pedeset godina, pa pustite me bar sada da se pripremim za susret sa Njim."

Kada su pripadnici sekte karamita napali hadžije i ubijale ih u tavafu, Ali bin Babivejh es-Sūfi nije prekidao svoj tavaf. Nakon što su ga izbole sablje, pao je na zemlju i u stihu kazao:

Vidiš, poput palmi, kako padaju zaljubljeni
poput ashabi-kehfa, ne znajući koliko su ostali

Pa onaj ko se bude pokoravao Allahu i bude čuvao Njegove granice, za vrijeme svog života, Allah će se pobrinuti za njega u trenucima njegovog preseljenja na ahiret. Usmrtit će ga sa imanom i učvrstit će ga sa La ilahe illellah u kaburu kada mu dođu dvojica ispitivača. Spasit će ga kaburske kazne, a kabursku tamu i samoću mu učiniti prijatnom.

Neko od ispravnih prethodnika je rekao: "Ako bude Allah s tobom kada budeš ulazio u kabur, za tebe nema problema niti usamljenosti."

Jedan od dobrih učenjaka nakon smrti je viđen na snu, pa je bio upitan o stanju u kojem se nalazi, na što je odgovorio: "Moj Uzvišeni Gospodar pravi mi društvo."

Pa ko se u svojim samoćama na dunjaluku bude družio sa Allahom, taj se može nadati da mu Allah i ostane drugom, po napuštanju dunjaluka u kaburskim tminama.

O tome je spjevan stih:

Gospodaru, na danu samoće moje, drug mi budi
jer, ja uzvjerovah u ono što Ti objavi.
Kad Allahu idem, ne smeta ništa mi
jer, On blaži je i darežljiviji prema meni nego najbliži moji.

A tako je i sa strahotama i teškoćama Kijametskog dana, kad će se Allah, za svog roba koji Mu je na dunjaluku pokoran bio, pobrinuti, i svih strahota ga sačuvati.

Katade je o riječima Uzvišenog: **"A onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći"** (Et-Talak, 2.), rekao: "Iz teškoća u trenucima preseljenja, i od strahota Kijametskog dana."

Ali ibn Ebi-Talha prenosi da je za gornji ajet Ibn Abbas, r.a., rekao: "Spasit ćemo ga od svake poteškoće i na dunjaluku i na ahiretu."[38]

Zejd bin Eslem je rekao da se riječi Uzvišenog: **"Oni koji govore: "Naš Gospodar je Allah!" – i istraju na pravom putu, neka se ničega ne boje i ni za čim nek ne tuguju!"** (El-Ahkaf, 13.), odnose na vjernike pri njihovom preseljenju, u njihovim kaburima, kada budu proživljeni, i kada budu u Džennetu. Veselje zbog ove radosne vijesti bit će neprestano u njihovim srcima.

Sabit El-Bennani, vezano za gornji ajet, je rekao: "Do nas je doprlo da će vjerniku, nakon što bude proživljen iz svog kabura, doći dvojica meleka, koja su bila sa njim na dunjaluku, i reći mu: *'Ne boj se i ni za čim ne tuguj!'* Tako će Allah odagnati od vjernika strah i oraspoložiti ga. Koja god nedaća poklopi ljude na Kijametskom danu, za vjernika će to biti radost oka, zbog toga što će ga Allah stalno napućivati, i što je vjernik na dunjaluku dobro radio."[39]

A onaj, pak, koji ne bude znao za Allaha, dok je u blagostanju (izobilju), neće imati ni za njega ko znati kada bude u teškoćama, kako na dunjaluku tako i na ahiretu.

Ovo se jasno pokazuje na dunjaluku, a njegovo stanje na ahiretu će biti još teže, neće on tada imati ni prijatelja niti pomagača.

---

[38] Ibn Džerir et-Taberi u svom tefsiru 28/89.

[39] Bilježi Ibn Ebi-Hatem, kao što se navodi u Ibn-Kesirovom tefsiru 4/99, sa dobrim (hasen) isnadom.

Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaže:

إذا سألت فاسأل الله

Kada tražiš (moliš) – traži od Allaha!

Naređuje da tražimo jedino od Allaha, i zabranjuje da tražimo od drugih, od stvorenja.

Uzvišeni Allah naređuje da Njega molimo i od Njega tražimo: "**I Allaha iz izoblja Njegova molite.**" (En-Nisa, 32.)

Tirmizi od Ibn-Mesuda, r.a., bilježi Poslanikove, a.s. riječi: *"Molite Allaha (da vam udjeli) od Njegove dobrote, jer Allah, uistinu, voli da od Njega tražite!"*[40]

Tirmizi, također, i od Ebu-Hurejre, r.a., bilježi mer'fu-predaju: *"Ko ne traži od Allaha, On je na njeg srdit!"*[41]

Tirmizi bilježi i hadis: *"Neka svako od vas sve svoje potrebe traži od svog Gospodara, pa i remen koji mu pukne na sandali."*[42]

U ovom značenju postoje mnogobrojni hadisi, kao i vjerodostojni hadisi po pitanju zabrane traženja od nekog drugog mimo Allaha.

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je rekao: *"Čovjek će neprestano tražiti od ljudi, mada je neovisan od traženja, sve dok ne dođe na Kijametski dan, a na licu neće imati ni komadić mesa."*[43]

[40] Et-Tirmizi 3571; Ibn-Adijj u El-Kamilu 2/665; Et-Teberani u El-Kebiru 10/124-125;

[41] Et-Tirmizi 3373; Buhari u El-Edebul-mufred 658; Ahmed 2/442-443; Ibn Ebi-Šejbe 10/200; Ibn-Madže 3827.

[42] Et-Tirmizi 4/292-Tuhfetul-Ahvezi; Ibn-Hibban 2402; Ibn es-Sunni 354.

[43] Muslim 2/720.

Jedna grupa ashaba dala je prisegu (bejat) Vjerovjesniku, s.a.v.s., da neće od ljudi tražiti ništa.[44] Pa kada bi nekome od njih ispao bič ili uzde sa deve, ne bi ni od koga tražio da mu to doda. Među njima su Ebu-Bekr es-Siddik, Ebu-Zerr, Sevban...

Znaj da je traženje jedino od Allaha Uzvišenog, ni od koga drugoga od stvorenja, potvrđeno Šerijatom i razumom, i to sa nekoliko aspekata:

- Traženje nosi sa sobom žrtvovanje ugleda i poniznost onoga koji traži. A toga nije dostojan niko, osim Allah. Jedino se Njemu treba poniziti ibadetom i traženjem, a to je jedan od znakova iskrene ljubavi.

Jusuf ibn El-Husejn je bio upitan zbog čega se zaljubljenici u Allaha toliko ponižavaju u svojoj ljubavi, pa je odgovorio stihom:

Poniznost mladića u ljubavi čast je
pokornost voljenoj osobi, za njega, dostojanstvo je

Iskazivanje ovakve poniznosti i ljubavi dozvoljava se samo prema Allahu, jedino je On toga dostojan. To upravo i jeste suština robovanja i obožavanja (ibadeta) koji pripada samo Istinskom Gospodaru.

Imam Ahmed se ovako obraćao Allahu u svojim dovama: "O moj Gospodaru, kao što si sačuvao moje lice da ne pada ne sedždu bilo kome osim Tebi, pa sačuvaj ga da i ne traži ni od koga osim Tebe."

Ebul-Hajr El-Ekta' je ispričao: "Boravio sam godinu dana u Mekki. Jednom me je pritisnula nestašica i velika potreba.

[44] Muslim 2/723 od Avf bin Malika.

Kad god sam namjeravao da izađem da zatražim pomoć, začuo bih glas koji mi se obraćao: 'Zar ćeš lice kojim padaš Meni na sedždu poniziti pred drugim.'"

Iz ovog razloga će kod onoga kome bude navika tražiti pomoć bez opravdanog razloga, na Sudnjem danu, lice biti bez mesa, kao što se potvrđuje i u Buharinoj i Muslimovoj zbirci. Jer, takav čovjek je svojim postupcima na dunjaluku sa svog lica skinuo dostojanstvo i ponos, pa će Allah, na ahiretu, sa njegovog lica skinuti fizičku ljepotu i sjaj tako što će s njega zguliti meso i ostaviti same kosti, a otklonit će i suštinsku ljepotu i sjaj, pa takav čovjek kod Allaha neće biti ugledan.

- Traženje od Allaha je iskaz stvarnog robovanja, jer je u tome očito povinovanje pred Gospodarom, i priznavanje Njegove moći da otkloni poteškoću.

Dok je traženje od stvorenja zulum, pošto stvorenja ne mogu ni sama sebi korist pribaviti niti od sebe štetu otkloniti, pa kako mogu takvo što nekome drugome učiniti?! Moliti stvorenje za nešto, znači staviti ga na poziciju Onoga koji ima moć, a ono (stvorenje) nije Moćni.

Isto značenje potvrđuje hadis-kudsi koji prenosi Ebu-Zerr, r.a., u kome je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prenio da je Uzvišeni rekao: *"O moji robovi! Kada bi se vaši prijašnji i potonji, ljudi i džini sakupili na jednom mjestu, pa od Mene zatražili, pa da svakom dam ono što je zaiskao, to ne bi umanjilo od onoga što je kod Mene osim koliko igla umanji od mora kada se u njega stavi."*[45]

Tirmizi i drugi bilježe i dodatak ovog kudsi-hadisa, koji glasi: *"Zato što sam Ja Darežljivi, Posjednik, Plemeniti, radim*

[45] Muslim 4/1994,1995.

ono što Ja hoću! Moje davanje su riječi, Moja kazna su riječi, kada zaželim nešto samo kažem: Budi, i to biva."[46]

Pa kako čovjek može tražiti od ovisnog i nemoćnog, a ostaviti Neovisnog i Moćnog!? Ovo je uistinu jako čudno!

Neko od ispravnih prethodnika (selef) je rekao: "Ja se stidim da tražim nešto dunjalučko od Allaha koji je njegov vlasnik, pa kako da tražim od onoga koji nije vlasnik dunjaluka, tj. od stvorenja."

Jedan od ispravnih prethodnika prenosi da je čitao u jednoj od objavljenih knjiga u kojoj je Uzvišeni Allah objavio: *"Zar se u teškoćama može imati nada u nekoga mimo Mene?! Teškoće su u Mojoj Ruci, a Ja sam Živi, Vječni! Zar se s nadom, u jutarnjim časovima, može kucati na vrata mimo Mojih?! A u Mojoj ruci su ključevi od svih hazni. Moja vrata su otvorena onome koji od Mene traži kada ga nevolja zadesi, ili koji se u Moju milost nada kada u sve druge nadu izgubi. Ko je taj ko je pokucao na Moja vrata a da mu ih nisam otvorio?! Kod Mene je kraj nadanja, pa kako se onda nade mogu presjeći?! Zar sam Ja škrt, pa Me moj rob smatra škrticom?! Zar i dunjaluk i ahiret, i plemenitost i dobrota ne pripadaju Meni? Pa šta onda one koji se nadaju sprečava da se Meni nadaju? Kada bi se sakupili stanovnici nebesa i zemlje, pa kada bi svakom dao onoliko koliko sam svima dao, i kada bi svako ispunio svoja nadanja, ne bi to umanjilo od Moje vlasti ni koliko trunčić! Kako može nestati carstvo kojeg Ja održavam?! Pa neka su daleko oni koji su izgubili nadu u Moju milost! I neka su daleko oni koji prema Meni griješe i koji nasrću da čine ono što sam zabranio!"*

---

[46] Ahmed 5/154,177,297; Et-Tirmizi 2495; Ibn-Madže 4257.

- Allah uistinu voli da se od Njega traži, a srdit je na one koji to ne čine. On Uzvišeni želi od Svojih robova da Mu žude, da Ga mole i da od Njega traže, da Mu dove upućuju i da pred Njim ponizni budu. On voli one koji su ustrajni u upućivanju dova.

Stvorenjima je općenito mrsko kada od njih neko, zbog svog siromaštva i nemoći, nešto traži. Ibn-Semmak je kazao: "Ne traži od onoga koji bježi od tebe, već traži od Onoga Koji ti je naredio da od Njega tražiš."

Ibn-Atahije je spjevao:

Allah srdi se, kad od Njega ne tražiš
dok se čovjek srdi, kad od njeg tražiš
Stoga samo od Njega treba iskati
dobrota Njegova sve će obuhvatiti

Uzvišeni Allah zove Svoje robove da od Njega traže, i svaku noć poziva: "*Ima li neko da nešto traži pa da mu dam?! Ima li neko da dovu čini pa da mu se odazovem?!*"

Uzvišeni Allah kaže: "**A kada te robovi Moji za Mene upitaju, Ja sam, sigurno, blizu: odazivam se molbi molitelja kad Me zamoli.**" (El-Bekare, 186.) Pa u koje god Ga vrijeme rob zamoli, On čuje, blizu je, odaziva se, između njih nema zastora niti vrata. Dok se ljudi grade zidinama i kapijama, i do njih je u većini slučajeva jako teško doći.

Tâvûs je posavjetovao Atâa riječima: "Čuvaj se da moliš za svoje potrebe onoga koji je pred tobom svoju kapiju zaključao i vratara postavio! Usmjeri se Onom čija je kapija do

Sudnjeg dana otvorena! Naredio ti je da Ga moliš, a obećao ti se odazvati."

Vehb bin Munebbeh je rekao jednom učenjaku: "Ideš vlastodržcima, a njihovim se sinovima tvoje znanje nosi?! Teško tebi, ideš onima koji pred tobom svoja vrata zatvaraju, pokazuju ti da su oskudni, i od tebe svoja blaga skrivaju. Ostavljaš Onog Koji ti Svoja vrata i u po noći i u po dana otvara, i Koji ti Svoje bogatstvo pokazuje, i tebi kazuje: **"Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati!"** (Gafir, 60.)

Mejmun bin Mihran, kad je vidio gomilu ljudi okupljenu pred kapijom jednog vezira, je rekao: "Ko ima potrebu kod vladara, pred njim su mnoga vrata zatvorena, a vrata Milostivog su širom otvorena. Neka ode u džamiju i klanja dva rekata, pa neka traži što god mu zatreba."

Bekr El-Muzeni bi govorio: "Čovječe, ko ima poput tebe?! Kada hoćeš očistiš se, a potom sa svojim Rabbom razgovaraš. Ni zastora, niti tumača."

O ovom značenju neko je rekao:

Kaži onima što u kućama su se zaključali
Od prosjaka da bi se zaklonili;
Ako vratari vaši priječe susret sa vama
ta pred vratima Allahovim vratara nema
Ograđena su dvorišta careva,
dvorište bez ograda je kapija Allahova

Ibn Ebid-Dun'ja bilježi hadis od Ebu-Ubejde bin Abdillah bin Mesuda u kome stoji da je nekakav čovjek došao

Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekao: "O Allahov Poslaniče, ljudi iz nekog plemena su me napali i odnijeli mi sina i ukrali mi kamile." Pa mu je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "*Muhammedova rodbina ima toliko i toliko članova, nemaju ni pregršt niti sâ' hrane.*" Čovjek se molbom obratio Allahu, pa kada se vratio kući žena ga upita: "Šta ti je rekao?", a on je obavjesti. Ona će na to: "Da, nije ti odgovorio ni udovoljio." Međutim, nije dugo prošlo a Allah mu povrati sina i kamila više nego što je izgubio. Potom je došao Vjerovjesniku, s.a.v.s., i o svemu ga izvijestio. Vjerovjesnik, s.a.v.s., se ispe na minber, zahvali se Allahu i naredi ljudima da od Allaha traže i da Njemu hrle, a potom prouči ajet: "**A onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći. I opskrbit će ga odakle se i ne nada.**" (Et-Talak, 2-3.)

Jedan čovjek zatražio je od Sabita El-Bennanija da mu bude zagovornik kod sudije (kadije) u rješavanju nekog njegovog problema. Sabit pođe sa njim, pa ne prođe ni pored jednog mesdžida a da ne svrati u njega klanjavši i dovu uputivši. Pa čim je sjeo u kadijinu odaju ustade i pođe da izađe, na što mu čovjek prigovori. Sabit mu reče: "Mi smo prepustili Allahu da presudi u tvom slučaju, pa nema potrebe za kadijom."

Ishak bin Ubbad El-Basri jednom je u snu začuo glas koji mu je naredio: "Pomozi nevoljniku!" Probudio se i upitao da li u njegovom komšiluku ima neko s potrebom, na što su mu odgovorili da ne znaju. Potom je ponovo zaspao pa mu je u san došao isti glas, a treći put mu se obratio riječima: "Kako možeš spavati a da nisi pomogao nevoljniku?" Tada je ustao, uzeo tri stotine dirhema, uzjahao svoju mazgu i uputio se ka Basri. Stao je pred džamijom pred kojom su se klanjale

dženaze. Ušao je u džamiju i zatekao čovjeka na namazu. Kada ga je primjetio prvo se malo izmakao, a zatim mu se približio rekavši: "O Allahov robe, zar u ovo vrijeme? Na ovom mjestu? Koja ti je potreba?" Čovjek odgovori: "Ja sam čovjek koji je imao glavnicu novaca od stotinu dirhema pa su otišle iz mojih ruku, a imam dug od dvije stotine dirhema." Ishak mu izvadi novac i reče: "Ovo je tri stotine dirhema, uzmi ih!", pa ih čovjek uze. Ishak ga upita: "Znaš li ko sam ja?" "Ne", odgovori čovjek. "Ja sam Ishak bin Ubbad, pa kad god zapadneš u teškoću, dođi mi, moja kuća je na tom i tom mjestu!" Čovjek reče: "Allah ti se smilovao! Kada zapadnem u teškoću, obratim se Onom Koji te je u ove sate iz kuće izveo, pa si ti meni došao."

Abdurrahman bin Zejd bin Eslem pripovjeda: "Jedno jutro moja majka reče mome ocu: 'Tako mi Allaha, u tvojoj kući nema ništa za jelo!' Otac je ustao, abdestio se, obukao i stao da obavi namaz. Majka mi se okrenula i rekla: 'Tvoj otac osim ovoga neće ništa drugo poduzeti, pa izađi ti.' Pošto sam izašao iz kuće na um mi je pao naš prijatelj koji je prodavao hurme, pa sam mu otišao na pijacu. Kada me je ugledao, zovnuo me i odveo svojoj kući nahranivši me. Zatim je izvadio vrećicu sa trideset zlatnika, a ja mu nisam ni riječi rekao o našem stanju. Kazao mi je: 'Poselami babu i reci mu da sam ga učinio svojim ortakom u dućanu, a ovo je njegov udio.'"

Šekik El-Belhi jednom je sjedio u svojoj kući kad mu se žena obratila: "Vidiš koliko su ti čeljad gladna! Nije ti dozvoljeno da ih opterećuješ preko njihovih mogućnosti!" Potom je ustao, i pošto je uzeo abdest sjeti se čovjeka koji ga je

zaklinjao Allahom da mu se obrati kada zapadne u nevolju i da je od njega ne krije. Pa kada je izašao iz kuće prošao je pored džamije i tada se sjetio riječi Ebu-Džafera: "Ko bude imao potrebu kod nekog stvorenja neka se za njeno rješavanje prvo obrati Uzvišenom Allahu". Ušao je u džamiju i klanjao dva rekata. Pa kada je završio et-tehijjatu savladao ga je san u kojem je čuo glas koji mu se obratio: "O Šekiku, zar ljude upućuješ na Allaha a sam Ga zaboravljaš." Probudio se i zaključio da je to upozorenje od njegovog Gospodara. Nije izašao iz džamije dok nije obavio i vitr-namaz, a potom se uputio svojoj kući. Pred kućom je našao onog kome se bio uputio. Allah ga je pokrenuo i čovjek je donio njegovoj porodici onoliko koliko im je bilo potrebno.

Ibrahim bin Edhem je izašao sa svojom braćom u jednu bitku. Odlučili su da zajednički podmire troškove pa je svako od njih udjelio po jedan zlatnik. Pošto Ibrahim nije imao novaca razmišljao je od koga da napravi pozajmicu. U tom razmišljanju zaplaka i sebi reče: "Oh sramote! Tražim od robova, a ostavljam njihovog Gospodara Koji će me pitati: 'Ko je bio preči da od njega tražiš, Ja ili rob?!'" Abdestio se, zanijetio i na sedždi zamolio: "O moj Gospodaru, Ti znaš šta je od mene poteklo. To je zbog moje greške i neznanja. Ako me kazniš, pa ja tome i dolikujem, a ako mi oprostiš, pa to Tebi i dolikuje. Ti znaš moju potrebu pa mi je Svojom milošću riješi." Potom je podigao glavu i pored sebe ugledao oko četiri stotine zlatnika! Uzeo je jedan zlatnik i otišao.

Asbeg ibn Zejd priča: "Ostao sam sa svojom porodicom tri dana bez hrane. Moja mala kćerka mi se požalila: 'O moj

babuka, gladna sam!' Otišao sam u džamijsku abdesthanu, uzeo abdest i klanjao dva rekata. Na kraju sam proučio dovu kojom sam bio nadahnut: 'O moj Gospodaru, otvori mi od Sebe nafaku. Ne dozvoli da se iko zbog moje nafake umara. A Ti me zbog toga na ahiretu nemoj koriti, tvojom milošću, o Najmilostiviji.' Kada sam se vraćao kući, dočekala me je starija kćerka riječima: 'Babuka, sada nam je uvratio amidža i ostavio nam ovu vrećicu srebrenjaka. Sa njim su bila dva nosača, jedan nam je donio brašno a drugi od svega što ima na pijaci.' Rekao je: 'Poselamite mog brata i recite mu: Kad god zapadne u poteškoću, neka zamoli ovom dovom bit će mu udovoljeno!' Asbeg veli: "Tako mi Allaha, ja nisam imao brata, niti znam ko je to bio! Međutim, Allah je Svemoćan!""

Hakem bin Musa pripovijeda: "Jedno jutro žena mi je kazala: 'Nemamo hljeba, a ni brašna.' Izašao sam iz kuće ne mogavši ništa poduzeti. Na ulici sam rekao: 'O moj Gospodaru, Ti znaš da ja vjerujem da si Ti obavješten da ja nemam ni hljeba ni brašna. Nemamo ni novaca, pa nam pomozi!' Tada me srete jedan čovjek i reče: 'Želiš li hljeba ili brašna?' Rekoh: 'Bilo šta od tog dvoga.' Nastavio sam tražiti čitav dan nastojeći da nešto zaradim, ali bez uspjeha. Vratio sam se kući, a ukućani su mi pripremili hljeb i mnogo mesa. Upitao sam ih: 'Odakle vam ovo?' Rekli su mi: 'Od onoga koji te je sreo', pa sam ušutio."

El-Evzâi priča: "Dok sam bio u tavafu, vidio sam čovjeka koji se držao za pokrivač Ka'be govoreći: 'O moj Gospodaru, ja sam siromašan kao što vidiš. Čeljad mi je gola kao što vidiš. Deva mi je klonula kao što vidiš. Pa šta ćeš učiniti, o Ti koji

vidiš, a Tebe ne vide?' U taj čas neko ga zovnu: 'Asime, Asime, požuri u Taif, preselio ti je amidža. Ostavio ti je hiljadu ovaca, tri stotine deva, četiri hiljade zlatnika, četiri roba i tri jemenske sablje. Idi i uzmi ih, jer on osim tebe nema drugog nasljednika.' Rekao sam mu: 'O Asime, Onaj koga si zvao bio je blizu tebe.' On mi reče: 'Zar nisi čuo Allahove riječi: **"A kada te robovi Moji za Mene upitaju, Ja sam, sigurno, blizu."** (El-Bekare, 186.)

Nemoguće je nabrojati sva kazivanja u ovom smislu. Mnoga se nalaze u knjigama kao što su *Kitabul-feredž ba'deš-šidde*, i *Kitabu Mudžâbid-da've* od Ibn Ebid-Dun'jâa. Zatim u *Kitabul-Mustasrihin billahi inde nuzulil-belai* od Kadi Ebil-Velida bin Saffara, i *Kitabul-Mustegisine billahi inde nuzulil-balai* od hafiza Ebul-Kasima, i u drugim knjigama koje su posvećene zuhdu, pobožnom (suzdržavanju), poučnim primjerima, historiji itd.

U knjizi *Et-Tarihul-Kebir* autor Ebul-Feredž bilježi svojim senedom kazivanje o hafizu Hasanu bin Sufjanu El-Fesviju koji je sa grupom svojih prijatelja boravio u Egiptu zapisujući hadise. Tako su vremenom ostali bez hrane pa su prodali ono što si imali od stvari. Kada više ništa nije ostalo što bi se moglo prodati, ostali su tri dana ne okusivši ništa od hrane. Četvrti dan, zbog velike potrebe, odlučiše da jedan od njih izađe i zatraži. Bacili su kocku. Kocka je pala na Hasana bin Sufjana koji je ovako objasnio svoje stanje: "Usplahirio sam se i zbunio. Nisam mogao ni od koga da zatražim. Otišao sam u ćošak džamije, klanjao dva duga rekata i zamolio Uzvišenog Allaha da nam otkloni poteškoću i da nam izlaz. Kad, skoro da

nisam ni završio dovu a na vratima džamije pomoli se čovjek sa hizmećarom koji je u ruci nosio nešto prekriveno peškirom. Čovjek je upitao: 'Ko je od vas Hasan bin Sufjan?' Podigao sam glavu sa sedžde i rekao: 'Ja.' Čovjek nastavi: 'Princ Ibn-Tulun šalje ti selam i pozdrav. Izvinjava vam se zbog nemara i nedostatka pažnje u sprovođenju obaveza prema vama. Šalje vam ovo što će vam biti dovoljno za određeno vrijeme. Sutra će vas posjetiti i lično vam se izviniti.' Ispred svakog od nas stavio je vrećicu sa stotinu zlatnika. Začudili smo se i upitali čovjeka za povod. Objasnio je: 'Princ je danas u snu vidio viteza, u zraku, koji mu se obratio riječima: Ustani i otiđi do Hasana bin Sufjana i njegovih drugova koji su u toj i toj džamiji. Gladuju već tri dana!' Princ ga je upitao: 'Ko si ti?' Odgovorio je: 'Ja sam Ridvan , čuvar Dženneta!' Hasan dalje kazuje: 'Zahvalili smo Uzvišenom Allahu, popravili svoje stanje, i tu noć otputovali iz Egipta plašeći se da nas princ posjeti, pa da ljudi otkriju naše tajne što bi bilo razlogom uzdizanja našeg imena, širenja popularnosti, a time bi se izložili nekoj vrsti samopokazivanja i ugleda."

Autor, također, prenosi od Muhammeda bin Haruna er-Revjanija da se on udružio sa Muhammed bin Nasrom El-Mervezijem, Muhammed bin Ulvijje El-Verrakom i Muhammedom bin Ishakom bin Huzejmom i prethodni slučaj vezuje za njih. Kaže da je onaj što je klanjao i dovu uputio bio Ibn-Huzejme. Također navodi još jedan lanac prenosilaca u kojem stoji da je spomenuti slučaj vezan za Muhammed bin Džerira, Muhammed bin Nasra, Muhammed bin Huzejmu i Muhammed bin Haruna.

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je rekao:

وَ إِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ

A kada pomoć tražiš – traži je od Allaha!

Pošto je Resulullah, s.a.v.s., naredio vjernicima da čuvaju Allaha (tj. da vode računa o dužnostima prema Njemu), te da ne zanemaruju Allaha u izobilju, a što je suština ibadeta, iza toga uputio ih je da traže samo od Allaha i upućuju dove samo Njemu, a "*dova je ibadet*" kao što se navodi u hadisu kojeg prenosi En-Nu'man bin Bešir, nakon čega je Vjerovjesnik, s.a.v.s., proučio Allahove riječi: "**Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati!**" (Gafir, 60.)[47], nakon svega toga uputio je ljude na traženje pomoći samo od Allaha Jedinog, što je opet ukorijenjeno u ajetu u suri El-Fatiha: "**Samo se Tebi klanjamo i samo od Tebe pomoć tražimo!**", ajeta koji je velika sveobuhvatna rečenica, pošto se kaže da se tajna svih Allahovih knjiga nalazi u njoj i da se oko nje sve okreće.

U traženju pomoći samo od Allaha Jedinog postoje dvije koristi:

Prva: rob je nemoćan i nije u stanju samostalno raditi dobra djela.

[47] Hadis "*Dova je ibadet*" bilježe: Ibnul-Mubarek u Zuhdu (1298); Et-Tajalisi (1252); Ibn Ebi-Šejbe u Musannefu (10/200); Ahmed (4/267,271,276,277); Buhari u El-Edebul-Mufredu (714); Ebu-Davud (1479); Tirmizi (3372); Nesai u Es-Sunenul-Kubra (9/30); Ibn-Madže (3828) i dr.

Druga: robu nema drugog pomagača, ni u dinskim niti u dunjalučkim poslovima, osim Uzvišenog Allaha. Pa koga Allah pomogne-taj je potpomognut, a koga Allah bez podrške ostavi-taj je izgubljen.

U vjerodostojnom hadisu Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaže: *"Teži za onim što će ti koristiti, i traži pomoć od Allaha i ne očajavaj!"*[48]

A na hutbi bi govorio i ashabe poučavao: *'Hvala Allahu, od Njega pomoć i uputu tražimo.'*[49]

Muaz ibn Džebelu, r.a., naredio je da poslije svakog namaza prouči: *"O moj Gospodaru, pomozi mi da Te spominjem i da Ti zahvaljujem, i da Ti lijepo ibadet činim."*[50]

Jedna od njegovih dova je i sljedeća: *"O moj Gospodaru, pomozi mi a nemoj pomoći one protiv mene."*[51]

U kunut-dovi bi učio: *"Allahumme inna nesteinuke... (O naš Gospodaru, od Tebe pomoć tražimo...)"*

U poznatoj predaji stoji da je Musa, a.s., kada je udario po moru pa se ono razdvojilo, proučio sljedeću dovu: "O naš Gospodaru, Tebi hvala! Tebi se žalimo i samo Ti pomoć i spas pružaš! Na Tebe se oslanjamo! Nema snage niti moći osim sa Allahom, Uzvišenim, Velikim."

Tako je robu potrebno da traži pomoć od Allaha da bi mogao dobra djela činiti, da bi mogao zabranjene stvari ostaviti,

---

[48] Muslim 4/2052.

[49] Muslim 2/593.

[50] Ahmed 5/244,245,247; Ebu-Davud 1522; Nesai 3/53; Ibn-Huzejme 1/369; Ibn-Hibban 2345,2511; Et-Taberani u El-Kebiru 20/60; El-Hakim 1/273; Ebu-Nuajm u Hil'jetu 5/130 (a isnad ovog hadisa je sahih).

[51] Ahmed 1/227; Buhari u Edebul-Mufredu 655; Ebu-Davud 1510; Tirmizi 3551; Nesai u *Amelul-jevmi vEl-lejle 607*; Ibn-Madže 3830; Ibn Ebu-Asim u djelu *Sunnet 384*; Ibn-Hibban 2414 od Ibn Abbasa sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

i da bi mogao na Allahovom određenju strpljiv biti, kao što je Jakub, a.s., rekao sinovima svojim: **"I ja se neću jadati, od Allaha tražim pomoć protiv ovoga što vi iznosite."** (Jusuf, 18.) I Aiša, r.a., kazuje da ju je Allah oslobodio potvore koju su na nju dušmani iznijeli onda kada je ove riječi izgovorila.[52]

Musa, a.s., je rekao svom narodu: **"Molite Allaha da vam pomogne i budite strpljivi."** (El-Ea'raf, 128.) A Vjerovjesnik, s.a.v.s., se Allahu obratio: **"Gospodaru moj, presudi onako kako su zaslužili!"** – **reče on** -, **"a od Gospodara našega, Milostivoga, treba tražiti pomoć protiv onoga što vi iznosite."** (El-Enbija, 112.)

Kada je Osman, r.a., bio obradovan Džennetom, zbog strpljenja na kušnji koja ga je zadesila, rekao je: "Allah je Onaj Koji pomoć pruža!" Pa kada su ušli kod njega i kada mu je krv curila niz lice zbog udaraca, govorio je: "Nema boga osim Tebe, ja sam sâm sebi nepravdu učinio! O moj Gospodaru, od Tebe pomoć protiv njih tražim, i u svim poslovima samo od Tebe pomoć molim. Pokloni mi strpljenje na ovome sa čim si me na kušnju stavio."

Ebuš-Šejh El-Asbehani bilježi od Ebu-Talhe, r.a., da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., u bitkama, kada bi sreo neprijatelje, učio: *"O Vladaru Dana sudnjega, samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć tražimo."* Ebu-Talha, r.a., veli: "Gledao sam ljude kako se na zemlju strovaljuju."

Zato je robu, uistinu, potrebna Allahova pomoć i u vjeri, i u rješavanju njegovih dunjalučkih problema. Tako je Ez-Zubejr, r.a., ostavio vasijjet svom sinu Abdullahu, r.a., kada

---

[52] Izvori hadisa o spomenutoj potvori uslijedit će, inšallah, kasnije.

bude poslije njegove smrti vraćao njegove dugove: "Ako budeš nemoćan, zatraži pomoć od mog Prijatelja!" Abdullah, r.a., je upitao: "O moj babuka, a ko je tvoj prijatelj?" Ez-Zubejr, r.a., je odgovorio: "Allah!" Pa kada bi Abdullah, r.a., zapao u poteškoću zbog vraćanja babinih dugova, rekao bi: "O Prijatelju Zubejrov, vrati njegove dugove!", pa bi ih vraćao.[53]

Na svojoj prvoj hutbi Omer bin El-Hattab, r.a., sa minbera je kazao: "Zar ne, Arapi su poput poslušne kamile, koju sam uhvatio za povodac i koju vodim ispravnom stazom. Od Allaha tražim pomoć u tome!"

Također, rob mora tražiti pomoć od Allaha i za ono što ga čeka, poput smrti i onoga što slijedi iza nje. Kada je Halid bin El-Velid, r.a., bio na samrtnom času jedan od prisutnih je rekao: "Tako mi Allaha, smrt mu teško pada", na što je Halid, r.a., rekao: "Svakako, zato tražim pomoć od Allaha Uzvišenog." Kada je Amir bin Abdullah bin ez-Zubejr bio na smrtnom času rekao je: "Samo plačem zbog vrućine dana i hladnoće stajanja", tj. zbog posta i noćne nafile. I rekao je: "Tražim pomoć od Allaha za ovo što mi dolazi."

Neko od prethodnika je rekao: "O moj Gospodaru, čudim se onome koji Te je spoznao a u drugog nadu polaže i mimo Tebe pomoć traži."

El-Hasen je napisao Omeru ibn Abdulazizu: "Nemoj tražiti pomoć od nekoga mimo Allaha, pa da te Allah njemu prepusti!" Neko je još rekao: "Budi zadovoljan Allahom i od Njega pomoć traži, jer On najbolje pomoć pruža!"

---

[53] Buhari 6/227.

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je kazao:

جُفَّ الْقَلَمُ بِمَا هُوَ كَائِنٌ

Pero je presahlo za ono što će biti!

U drugoj predaji: "*Podignuta su pera a knjige su osušene*"

A ima i predaja: "*... a listovi su osušeni.*"

Sve su ovo aluzije na tačno sprovođenje Allahovih odredbi. Sve odredbe i određenja su, još odavno, u Knjizi zapisane. Jer, kada se knjiga ispiše i kada od toga dosta vremena prođe, to znači da su pera, iz tinte koja je tu knjigu ispisivala, davno podignuta, i da su se listovi te knjige davno sasušili.

Ovo je jedna od najljepših i najpotpunijih aluzija. Na ovo značenje ukazuje Kur'an i Sunnet. Uzvišeni Allah kaže: **"Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi, - to je Allahu, uistinu, lahko."** (El-Hadid, 22.)

Ed-Dahhak prenosi da je Ibn-Abbas, r.a., rekao: "Uzvišeni Allah stvorio je Pero (*Kalem*) pa mu je naredio da, Njegovom dozvolom, počne pisati. A veličina Kalema je kao veličina prostora između nebesa i Zemlje. Kalem je upitao: 'Šta da pišem, o moj Gospodaru?' Allah je rekao: '*Ono što ću ja stvoriti i dati Mojim stvorenjima; od kiše, biljaka, ljudi, tragova (tj. njihovih*

dijela), nafake i smrti', pa je Kalem zapisao sve ono što će se desiti do Sudnjeg dana. Allah je to potvrdio kod Sebe u Knjizi ispisanoj koja se nalazi ispod Arša (Prijestolja)."

Ebu-Zabjan prenosi, također od Ibn-Abbasa, r.a., da je rekao: "Prvo što je Allah stvorio je Kalem. Rekao mu je: *'Piši!'* Kalem je upitao: 'Šta da pišem?' Allah mu reče: *'Kader'* (tj. određenje), pa je Kalem ispisao sve ono što će biti do Sudnjeg dana, a potom je Ibn-Abbas, r.a., proučio Allahove riječi: **"Nûn. Tako Mi kalema i onoga što oni pišu."** (El-Kalem, 1.) Istu predaju od Ibn-Abbasa, r.a., prenosi i Ebud-Duha u merfu' predaji koja nije potvrđena.

Ibn-Betta u merfu predaji, sa slabim lancem prenosilaca, prenosi od Ebu-Hurejre, r.a., da je rekao: "Prvo što je Allah stvorio je Kalem, a potom je stvorio Nûn, a to je tintarnica, pa mu je rekao: *'Piši!'* Kalem je upitao: 'Šta da pišem?' Allah mu reče: *'Piši sve što će biti do Kijametskog dana'*, a to se odnosi na riječi Uzvišenog Allaha: **"Nûn. Tako Mi kalema i onoga što oni pišu."** (El-Kalem, 1.), a potom je zapečatio Kalem pa on nije 'progovorio', niti će progovoriti do Kijametskog dana."[54]

Ubade bin es-Samit, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: *"Prvo što je Allah stvorio je Kalem, potom mu je rekao: 'Piši!', pa je u tom času počeo ispisivati sve ono što će se desiti do Kijametskog dana."*[55]

Muslim u svom *Sahihu* bilježi hadis, kojeg prenosi Abdullah ibn Amr, u kojem Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaže: *"Uzvišeni Allah*

[54] Prenosi ga El-Hakim; Et-Tirmizi, kao što se navodi u djelu *El-Leâlil-Masnua 1/131*.

[55] Ahmed 5/317; Ebu-Davud 4700; Tirmizi 2155, a ovo je vjerodostojan (sahih) hadis.

je ispisao određenja svih stvorenja prije nego će stvoriti nebesa i zemlju na pedeset hiljada godina."[56]

Imam Ahmed, Tirmizi i Nesai bilježe hadis kojeg prenosi Abdullah ibn Amr, koji kazuje: "Jednom je pred nas izašao Allahov Poslanik, s.a.v.s., a u rukama je nosio dvije knjige, pa je upitao: '*Znate li koje su ovo dvije knjige?*' Rekli smo: 'Ne Allahov Poslaniče, izuzev ako nas ti izvjestiš.' Pa je kazao za onu knjigu koju je držao u desnoj ruci: '*Ovo je knjiga od Gospodara svjetova, u njoj su imena stanovnika Dženneta, imena njihovih očeva i plemena. Nabrojani su svi do posljednjeg, pa se niko više nikada neće u nju dodati niti će se iko više iz nje izbrisati.*' Zatim je rekao za onu knjigu koja je bila u njegovoj lijevoj ruci: '*Ovo je knjiga od Gospodara svjetova, u njoj su imena stanovnika Džehennema, imena njihovih očeva i plemena. Nabrojani su svi do posljednjeg, pa se niko više nikada neće u nju dodati niti će se iko više iz nje izbrisati.*' Ashabi na to rekoše: '*Pa čemu onda djela, o Allahov Poslaniče, ako je stvar već okončana?*' Pa je na to odgovorio: '*Idite pravo i približavajte se, jer će se sudbina stanovnika Dženneta na kraju zapečatiti djelima stanovnika Dženneta, pa makar radio bilo kakva djela, dok će se sudbina stanovnika Džehennema zapečatiti na kraju djelima stanovnika Džehennema pa makar počinio bilo kakva djela.*' Potom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao za knjige koje je bacio iz svojih ruku: '*Vaš Gospodar je završio sa Svojim robovima, jedni u Džennet, a drugi u Džehennem.*'"[57]

Imam Ahmed bilježi hadis kojeg prenosi Ebu-Derda, r.a., u kome Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaže: "*Allah je okončao sa*

[56] Muslim 4/2044.

[57] Ahmed 2/167; Tirmizi 2141; Nesai u djelu *Es-Sunenul-Kubra* kaže da je ovo vjerodostojan hadis kao što se navodi u djelu *Tuhfetul-ešraf 6/243;* Ed-Darimi u *Er-Redd alEl-Džehmijje* str.126-127.; Ibn Ebu-Asim u djelu *Es-Sunne* 348; Ibn-Džerir u svom tefsiru 25/7; Ebu-Nuajm u Hil'jetu 5/168 sa dobrim isnadom.

svakim Svojim robom petero: dužinu života, nafaku, djela, mjesto umiranja, i da li je nesretan ili sretan."[58]

Imam Ahmed i Tirmizi bilježe hadis kojeg prenosi Abdullah ibn Mesud, r.a., u kome Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaže: "*Allah je stvorio svako biće, odredio mu život, nafaku i nedaće.*"[59]

Muslim bilježi hadis u kojem Džabir, r.a., prenosi da je nekakav čovjek upitao: "O Allahov Poslaniče! Zbog čega danas djela, je li zbog toga što su pera presahla i sudbine određene ili zbog budućnosti?" Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovori: "*Ne, nego zbog toga što su pera presahla i sudbine određene.*" Čovjek ponovo upita: "Pa zbog čega onda djela?", na šta mu Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: "*Radite, pa svakom će biti olakšano.*"[60]

U ovom značenju postoje mnogobrojni hadisi, kao i predaje sa necjelovitim lancem prenosilaca.

Neko je rekao:

Svaka stvar okončana je,
za sve, pero presahlo je,
stvorenja Stvoritelja imaju,
snagu za promjenu Odredbe nemaju.

---

[58] Ahmed 5/197; Ibn Ebi-Asim u djelu *Es-Sunne* 304 sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

[59] Ahmed 1/440; Tirmizi 2143; Et-Tahavi u djelu *Šerh meanil-asar* 4/308 sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

[60] Muslim 4/2040,2041.

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je kazao:

فَلَوْ أَنَّ الْخَلْقَ جَمِيعاً أَرَادُوا أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَقْضِهِ اللهُ لَمْ يَقْدِرُوا عَلَيْهِ، و ان أرادوا أن يضروك بشيء لم يكتبه الله عليك لم يقدروا عليه

Pa kada bi sva stvorenja htjela da ti neku korist, koju ti Allah nije odredio, pribave – ne bi bili to u stanju. I kada bi htjeli da ti neku štetu, koju ti Allah nije odredio, nanesu – ne bi bili u stanju.

Što znači, da je sve ono što roba, na dunjaluku, pogodi od nedaća ili pak pomiluje od koristi, sve mu je to određeno. Nije moguće da ga zadesi bilo što od onoga što mu nije zapisano, to mu nisu u stanju pribaviti, ma koliko se trudili, svi ljudi kada bi se sastali. Na ovo navedeno značenje u hadisu ukazuju i Allahove riječi: "**Reci: Dogodit će nam se samo ono što nam Allah odredi.**" (Et-Tevbe, 51.)

Kao i Njegove riječi: "**Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi.**" (El-Hadid, 22.)

A i ajet: "**Reci: "I da ste u kućama svojim bili, opet bi oni kojima je suđeno da poginu na mjesta pogibije svoje izišli.**" (Ali Imran, 154.)

Imam Ahmed bilježi hadis kojeg prenosi Ebu-Derda, r.a., u kojem Vjerovjesnik, s.a.v.s., veli: "*Svaka stvar ima svoju suštinu (hakika), a rob neće postići suštinu imana sve dok ne bude znao da ga nije moglo zaobići ono što ga je pogodilo, niti ga je moglo*

pogoditi ono što mu nije propisano."[61] Također, po značenju, sličan hadis koji prenosi Zejd ibn Sabit, r.a., bilježe i Ebu-Davud i Ibn-Madže.[62]

Znaj, da se cjelokupni Vjerovjesnikov, s.a.v.s., savjet Ibn-Abbasu, r.a., temelji na ovom principu. Sve što je rečeno prije i poslije ovoga grana se sa ovog stabla. Pa kad rob zna da ga nije moglo zadesiti od dobra, zla, koristi ili štete, osim samo ono što mu je Allah odredio, i da sva stvorenja, makar se međusobno i potpomogla nisu u stanju promjeniti određenje, i nisu u mogućnosti van određenog nikakvu korist pribaviti, robu je tada sasvim jasno da je jedino Uzvišeni Allah: *Ed-Dārr* (Onaj koji štetu spušta), *En-Nafi'* (Onaj koji korist pribavlja), *El-Mu'tī* (Onaj koji daje) i *El-Mani'* (Onaj koji uskraćuje).

Pa kad rob to sve zna, onda ga to obavezuje da *vjeruje samo u Allaha*, da jedino od Njega pomoć traži, da samo od Njega moli, da se samo Njemu povinuje i da samo Njega skrušeno priziva. Kao i da samo Njemu ibadet čini i da se samo Njemu pokorava, jer se Obožavanom usmjerava zato što jedino On može korist pribaviti i štetu otklonuti. Zbog toga Uzvišeni Allah prekorava one koji se klanjaju onima koji ne mogu nikakvu korist pribaviti, niti mogu ikakvu štetu odagnati, niti obožavateljima išta mogu značiti.

Zato se oni, koji nisu u svojim srcima suštinu imana postigli, pokoravaju stvorenjima prije nego li Stvoritelju, nadajući se

[61] Ahmed 6/441,442; Ibn Ebi-Asim u djelu *Es-Sunne* 246 i Et-Taberani kao što se navodi u djelu El-Medžmea' 7/197, a lanac prenosilaca mu je dobar (hasen).

[62] Ahmed 5/185,179; Ebu-Davud 4699; Ibn-Madže 77; Ibn Ebu-Asim u djelu *Es-Sunne* 245; Et-Taberani u djelu *El-Kebiru* 5/178; Ibn-Hibban 1817, a lanac prenosilaca mu je dobar (hasen).

da će im to korist donijeti ili štetu otkloniti. Međutim, onaj ko je suštinu imana postigao, zna da je korist, šteta, davanje i uskraćivanje, jedino od Allaha, pa jedino Njemu ibadet čini i Njemu daje prednost u pokornosti nad svim stvorenjima. Takav rob jedino od Njega Uzvišenog pomoć traži i jedino se Njemu dovom obraća.

Ovaj veliki i sveobuhvatni savjet sve ove važne principe sadržava. Pa, čuvanje Uzvišenog Allaha, tj. čuvanje Njegovih granica i vođenje računa o dužnostima prema Njemu je suština (*hakik)* ibadeta. Ovim je otpočet ovaj veličanstveni savjet, čime Allah garantuje čuvanje Svoga roba, što je, opet, krajnji cilj roba kod svog Gospodara, i vrhunac onoga što od Njega traži. Potom, znanje za Allaha u izobilju, što rezultira Allahovim znanjem za Svog roba u teškoći i oskudici, je ukaz na potpunost Allahovog čuvanja roba. Pošto su ljudi u stanjima oskudice i teškoće primorani na nekoga ko ih poznaje i ko ih može uveseliti, spomenuto je ovo međusobno poznavanje iz tog razloga. U stanjima teškoća i nedaća i mnogobošci se jedino Allahu dovom obraćaju, samo od Njega mole i traže, jer znaju da mimo Njega Uzvišenog niko nedaću otkloniti ne može. Mnogobošci se, međutim, nakon otklanjanja teškoće vraćaju mnogoboštvu (*širk*), kao što to Uzvišeni Allah navodi na mnogim mjestima u svojoj Knjizi, prekoravajući ih zbog toga. Iz tog razloga Vjerovjesnik, s.a.v.s., naređuje u ovom savjetu da se suprotno mnogobošcima postupa, da se zna za Allaha i u stanju izobilja i dobrote, da se bude iskren u svojoj vjeri, pokornosti i približavanju Njemu, što će garantirati Njegovu pomoć u nedaći i njeno otklanjanje.

Potom se u ovom blagoslovljenom savjetu spominje da se molbe upućuju samo Allahu i da se samo od Njega pomoć traži, što obuhvata i stanje nedaće i stanje izobilja, da bi potom došao ovaj univerzalni princip na kome se grade svi ostali vrhunski ciljevi.

Taj univerzalni princip je upravo znanje da se korist, šteta, davanje i uskraćivanje vezuju jedino za Allaha, da roba od toga ne može ništa zadesiti osim onoliko koliko mu je Allah odredio, da su sva stvorenja nemoćna pribaviti korist ili otklonuti štetu, osim u granicama određenim u Knjizi.

Realizacija ovog principa zahtijeva presjecanje vezanosti za stvorenja, traženja od njih, nadanja u njihovo pribavljanje koristi ili otklanjanje štete, strah od njihove opasnosti ili dobijanja njihove pomoći.

Ovo također zahtijeva pokornost i ibadet samo Allahu, da pokornost prema Njemu bude ispred svega ostalog, da se čuva Allahove srdžbe makar zbog toga izazvao srdžbu svih stvorenja. U merfu-hadisu koji prenosi Ebu-Seid stoji: "*Od slabosti jekina (ubjeđenja) je da ljude činiš zadovoljnim tako što ćeš ljutiti Allaha, da im se zahvaljuješ na Allahovoj opskrbi, da ih koriš zbog onoga što ti Allah nije dao. Allahovu nafaku ne može naći pohlepni, niti je može odbiti onaj koji nije pohlepan.*"[63]

Kako je divno neko rekao:

Kamo sreće da osjećaš slast u gorkom životu,
da si zadovoljan, a ljudi srditi.
Kamo sreće da je između tebe i Allaha predio životni,
a između tebe i svijeta pustoš.

[63] Ebu-Nuajm u djelu *Hil'jetu* 5/106; El-Bejheki u djelu *Šuabul-iman* 1/151.

Ako ti je ljubav iskrena, sve je onda lahko,
Sve što je na zemlji prašina je.

Pa onome kome je jasno da je svako stvorenje na Zemlji prašina, kako može dati prednost u pokornosti nečemu što je stvoreno nad pokornosti Gospodara svoga?! Kako može tražiti zadovoljstvo praha time što će srditi Vladara, Darovatelja?! Ovo je doista jako čudno!!!

Kur'an upućuje na ovaj princip, tj. da jedino Allah daje i uskraćuje, na mnogo mjesta, kao što su:

"Milost koju Allah podari ljudima niko ne može uskratiti, a ono što On uskrati niko ne može, poslije Njega, dati." (Fatir, 2.)

"Ako ti Allah da kakvu nevolju, niko je osim Njega ne može otkloniti, a ako ti zaželi dobro, pa - niko ne može blagodat Njegovu spriječiti." (Junus, 107.)

"Mislite li vi da bi oni kojima se, pored Allaha, klanjate mogli otkloniti štetu, ako Allah hoće da mi je učini, ili, da bi mogli zadržati milost Njegovu, ako On hoće da im je podari? Reci: Meni je dovoljan Allah, u Njega se pouzdaju oni koji se pouzdavaju." (Ez-Zumer, 38.)

Kao i Njegove riječi u vezi Nuha, a.s., koji je rekao svome narodu: **"O narode moj, ako vam je dodijao moj boravak među vama i moje opominjanje Allahovim dokazima, - a ja se stalno uzdam u Allaha -, onda se, zajedno sa božanstvima svojim, odlučite, i to ne krijte; zatim to nada mnom izvršite i ne odgađajte!"** (Junus, 71.)

A Njegov poslanik Hud, a.s., je rekao: "**Ja pozivam Allaha za svjedoka – reče on –, a i vi posvjedočite da ja nemam ništa s tim što vi druge Njemu ravnim smatrate, pored Njega; i zato svi zajedno protiv mene lukavstvo smislite i nimalo mi vremena ne dajte, ja se uzdam u Allaha, u moga i vašega Gospodara! Nema ni jednog živog bića koje nije u vlasti Njegovoj; Gospodar moj zaista postupa pravedno.**" (Hud, 54-56.)

Neko je rekao:

Ono što Allah propisa, doći će mi sigurno,
ko te može opreznošću ukloniti sudbino?!
I od samih nas, Allah preči nam je,
robovi smo Onoga što kader određuje!

Nekakav čovjek se požalio Fudajlu na svoje siromaštvo, pa mu je Fudajl rekao: "Zar nekoga drugoga, pored Allaha, želiš da sudbinu ti određuje ?"

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je kazao:

وَاعْلَمْ أَنَّ فِي الصَّبْرِ عَلَي مَا تَكْرَهُ خَيْرًا كَثِيرًا

I znaj da je u strpljivosti na onome što ti je mrsko – veliko dobro.

A u predaji koju prenosi Omer, štićenik Gafere, od Ibn-Abbasa, r.a., postoji dodatak prije ovih riječi, a to je: *"Pa ako si u stanju da radiš sa zadovoljstvom u uvjerenju – postupi tako, a ako, pak, nisi, pa u strpljivosti na onome što ti je mrsko je veliko dobro."*

Pod riječju *"uvjerenju"* (jekin) podrazumijeva se kušanje suštine imana u vezi sa onim što je prethodno određeno (kaderom) potvrđeno. Što se opet otvoreno navodi u predaji njegovog sina Ali ibn Abdullaha ibn Abbasa, od njegovog oca, doduše sa slabim lancem prenosilaca. U toj predaji postoji dodatak: "Upitao sam: 'O Allahov Poslaniče, kako da radim sa uvjerenjem?', pa je rekao: *'Da znaš da te nije moglo zaobići ono što te je pogodilo, niti te je moglo pogoditi ono što ti nije propisano.'*"

Pa kada učvrstiš kapiju jekina (ubjeđenja), a srce jekin postiže čvrstim uvjerenjem u prethodni sud (kadâ) i tekuće određenje (kader), to sa sobom povlači i zadovoljstvo i smirenost duše u njemu (tj. kaderu). Upravo na ovo značenje ukazuje Kur'an u riječima Uzvišenog: "**Da ne biste tugovali za onim što vam je promaklo, a i da se ne biste previše**

radovali onome što vam On da." (El-Hadid, 23.) Ed-Dahhak u komentaru ovog ajeta je rekao: "Allah ih tješi da ne tuguju za onim što im promakne, tj. ne tugujte ako vam nešto od dunjaluka izmakne, jer ga mi nismo vama ni odredili; niti se previše radujte onome što vam daje, tj. ne radujte se previše onome što vam od dunjaluka bude dato, jer to vam se neće trajno sačuvati." Ovu predaju bilježi Ibn Ebi-Dunja.

Seid ibn Džubejr kazao je da ovaj ajet znači: "Da ne tugujete za onim što vas mimoiđe od zdravlja i udobnosti života, kad znate da vam je određenje zapisano prije nego što ste i stvoreni." Ovu predaju je zabilježio Ibn Ebi-Hatem.

Radi ovog značenja neko od ispravnih prethodnika (selef) je rekao: "Vjerovanje u određenje (kader) odnosi brigu i tugu." Na isto ukazuje i vjerodostojni hadis u kome Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaže: *"Teži ka onome što ćeti koristiti, traži pomoć od Allaha i ne očajavaj. Ako te nešto pogodi, nemoj reći: 'Da sam uradio tako i tako bilo bi tako i tako', nego reci: 'Allah je odredio i što hoće to radi', jer 'da (sam)' otvara djelovanje šejtanu.'"*[64] Ovim hadisom je ukazano da podsjećanje duše na okončanu odredbu, pri nedaćama, odnosi šejtanska došaptavanja koja rezultiraju brigom, tugom i kajanjem zbog urađenih postupaka.

Enes, r.a., kazuje: "Služio sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., deset godina, pa mi nije ni za jednu stvar koju sam uradio rekao: *'Zašto si uradio tako i tako?'*, niti ni za šta što nisam uradio; *'Kamo sreće da to nisi uradio.'* A kada bi me neko od njegovih ukućana prekorio, rekao bi: *'Pustite ga, da je određeno-bilo bi.'*" Sa ovim dodatkom hadis bilježi Imam Ahmed.[65]

[64] Muslim 4/2052.

[65] Buhari 5/395, 10/456, 12/253; Muslim 4/1804,1805, a dodatak bilježi Ahmed 3/231.

Ibn Ebi-Dunja bilježi predaju, o čijem lancu prenosilaca bi se moglo polemisati, od Aiše, r.a., da je rekla: "Kada bi bio sam u kući, Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi najčešće govorio: '*Ono što Allah odredi, to biva.*'"On bilježi i mursEl-hadis u kojem Vjerovjesnik, s.a.v.s., Abdullah ibn Mesudu, r.a., veli: "*Nemoj se previše brinuti, ono što je određeno-bit će, a ono što ti je od nafake propisano-doći će ti.*"[66]

U hadisu kojeg prenosi Ebu-Hurejre, r.a., Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaže: "*La havle ve la kuvvete illa billah (nema snage niti moći osim sa Allahom) lijek je za devedeset i devet bolesti, od kojih je najmanja – briga.*" Ovaj hadis bilježe Et-Taberani i El-Hakim.[67] Realizacija ove rečenice (tj. la havle ve la kuvvete illa billah) zahtijeva prepuštanje stvari Allahu, jer neće ništa biti osim ono što Allah hoće, a vjerovanje u to odnosi brigu i tugu. Vjerovjesnik, s.a.v.s., je posavjetovao jednog čovjeka: "*Nemoj optuživati Allaha ni zbog čega od onoga što ti je odredio!*"[68]

Kada onaj ko vjeruje u određenje dobro pogleda i prostudira Allahovu mudrost i Njegov rahmet, neće Ga optuživati za Njegovo određenje, čak će biti njime zadovoljan. Uzvišeni Allah kaže: **"Nikakva nevolja se bez Allahove volje ne dogodi, a On će srce onoga koji u Allaha vjeruje uputiti."** (Et-Tegabun, 11.)

Alkame, u komentaru ovog ajeta, kaže: "To je nevolja koja zadesi čovjeka, pa on bude znao da je ona od Allaha, pa se tome pokori i time zadovoljan bude."

---

[66] Ibn Ebi-Dunja u *El-Feredž ba'deš-šidde* 1/139, sa slabim lancem prenosilaca.

[67] Ibn Ebi-Dunja u *El-Feredž ba'deš-šidde* 1/135; Et-Taberani u El-Evsatu; El-Hakim 1/98, hadis je jako slab.

[68] Ahmed 5/319.

U vjerodostojnom hadisu Vjerovjesnik, s.a.v.s., veli: "*Šta god Allah odredi vjerniku, to je dobro za njega. Ako ga zadesi radost, on bude na tome zahvalan, pa to bude dobro za njega. A ako ga zadesi kušnja, on se strpi, pa to bude dobro za njega. To nema niko osim vjernik.*"[69]

Na ovo značenje ukazuju Allahove riječi: "**Reci: Dogodit će nam se samo ono što nam Allah odredi, On je Gospodar naš. I neka se vjernici samo u Allaha pouzdaju! Reci: Očekujete li za nas šta drugo već jedno od dva dobra?**" (Et-Tevbe, 51-52.), koje ukazuju na to da ih neće zadesiti osim onoga što im je Allah odredio, i da im je Allah zaštitnik, a kome je Allah zaštitnik taj neće biti na cjedilu ostavljen, Allah će mu dobro dati. Uzvišeni veli: "**Znajte da je Allah vaš zaštitnik, a divan je On zaštitnik i divan pomagač!**" (El-Enfal, 40.) Potom, Allah Uzvišeni kaže: "**Očekujete li za nas šta drugo već jedno od dva dobra?**", tj. ili pobjedu i uspjeh ili šehadet (titulu šehida), a oboje je dobro.

Tirmizi bilježi hadis kojeg prenosi Enes, r.a., u kojem Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaže: "*Zaista Allah kada zavoli jedan narod stavi ih na kušnju. Pa ko bude zadovoljan, njemu je zadovoljstvo (Allahovo), a ko bude srdit, njemu je srdžba (Allahova).*"[70]

Ebud-Derda, r.a., veli: "Allah voli kada nešto odredi, da time ljudi budu zadovoljni." Ummud-Derda, r.a., je rekla: "Oni koji budu zadovoljni sa Allahovim odredbama će u Džennetu imati stanove na kojima će im zavidjeti šehidi na Sudnjem danu."

[69] Muslim 4/2295.

[70] Tirmizi 2396; Ibn-Madže 4031; El-Begavi u djelu *Šerhus-sunne* 5/245, sa dobrim lancem prenosilaca, a Imam Ahmed ga bilježi 5/427 sličnog značenja sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

Abdullah ibn Mesud, r.a., je rekao: "Zaista je Allah svojom pravednošću i znanjem učinio da sreća i zadovoljstvo budu u uvjerenju (*jekin*) i zadovoljstvu (*rida*), a briga i tuga u sumnjičenju i ljutnji." Ovaj se iskaz prenosi i, slabim lancem, merfu-predajom.

Omer ibn Abdulaziz bi govorio: "Ove su mi riječi dale razboritost i lukavstvo u svim odredbama koje mi je Allah odredio." A te riječi koje je mnogo izgovarao su: "O moj Gospodaru, učini me zadovoljnim Tvojom odredbom, a spusti mi svoj bereket (blagoslov) u Tvom određenju, pa da ne želim požurivati ono što si Ti usporio, niti usporiti ono što si Ti ubrzao."

Ibn-Avn je rekao:

"Budi zadovoljan Allahovom odredbom i u dobru i u zlu, to će ti brigu umanjiti, i time ćeš lakše ahiretsku želju postići!

Znaj, da rob suštinu zadovoljstva (*rida*) neće postići sve dok ne bude zadovoljan i u neimaštini i u nedaći, kao što je zadovoljan u izobilju i bogatstvu!

Iščekuješ Allahovu odredbu, a poslije se ljutiš kad ona bude suprotna prohtjevima tvojim, a možda ti je baš propast u tome što želiš!

Zadovoljan si samo odredbom koja tvojoj strasti odgovara, a to je zbog tvog slabog znanja o nevidenom (gajbu). Kako da određenje prihvatiš kad si takav?! Nisi pravedan prema sebi, niti si na vrata Allahovog zadovoljstva pokucao."

Ovo je divan govor, koji znači da kad od Uzvišenog Allaha nešto istiharom želiš, tada treba da budeš zadovoljan i saglasan sa onim što ti određeno bude, odgovaralo to onome što želiš ili ne, jer ti, u suštini, ne znaš u čemu je tvoje dobro.

Uzvišenog Allaha ne optužuj za Njegovu odredbu!

Grupa ispravnih prethodnika (selef), poput Abdullaha ibn Mesuda, r.a., su onima koji se boje da neće moći biti strpljivi na onome što im bude nakon istihare propisano, savjetovali da u istihari-dovi dodaju: "**u selametu i zdravlju**", pošto im može biti određena nevolja na kojoj neće moći biti strpljivi. Ovo se čak prenosi i kao merfu-hadis, doduše sa slabim lancem prenosilaca.

Bekr El-Muzeni prenosi da je nekakav čovjek u doba jednog od vjerovjesnika često obavljao istiharu, pa je u međuvremenu stavljen na kušnju, zbog čega je postao očajan i nije se mogao strpiti, pa je Allah tom vjerovjesniku objavio da dotičnom čovjeku prenese da mu Allah savjetuje: "Ako nisi od onih koji su čvrste odluke, onda u istihari traži selamet i zdravlje."

Vjerovjesnik, s.a.v.s., u merfu-hadisu, kojeg prenosi Sa'd, r.a., kaže: "*Čovjekova sreća je da se Allahu Uzvišenom obraća tražeći dobro (istiharom), i tražeći zadovoljstvo u odredbi, a njegova nesreća je da ne traži ono što je za njega dobro i ljutnja na određenje.*" Hadis bilježi Tirmizi i drugi.[71]

Zadovoljstvo odredbom je uvjetovano sljedećim:

- Čvrstim uvjerenjem i pouzdanjem u Allaha, da je sve ono što On određuje svome robu dobro za njega. Rob treba biti kao pacijent koji se potpuno pokorio iskrenom i iskusnom ljekaru, koji je zadovoljan sa onim što ljekar poduzima, makar to bilo i bolno, zbog njegovog uvjerenja i pouzdanja prema ljekaru, da mu on želi najbolje. A ovo je ono na što ukazuje Ibn-Avn u svojim riječima koje smo maločas naveli.

---

[71] Ahmed 1/168; Tirmizi 2151.

- Gledanjem u ono što je Allah obećao od nagrada za zadovoljstvo. Rob treba da bude u tome uronjen u tolikoj mjeri da zaboravi na bol odredbe, kao što se prenosi od jedne iskrene Allahove robinje da se, nakon što je pala i slomila nogu, osmjehnula i rekla: "Užitak u Njegovoj nagradi je učinio da zaboravim žestinu bola."

- Potpunim utonućem u ljubav Onoga Koji na kušnju stavlja i stalno posmatranje Njegove veličanstvenosti, ljepote, veličine i potpunosti kojoj nema kraja. Ovo je najjači od spomenutih uvjeta. Jačina ovakvog posmatranja donosi potpuno zaranjanje u odredbu, tako da se bol uopće i ne osjeti, kao što žene koje su gledale Jusufa, a.s., nisu osjetile bola dok su se po svojim rukama rezale.

Džunejd El-Bagdadi je upitao Sirri es-Sekatija: "Da li zaljubljenik osjeća bol nedaće?", na što mu je Sirri odgovorio: "Ne!" Ovo je upravo aluzija na spomenuti najveći stupanj. U tom smislu neko od onih na kojima su se izljevale nedaće je rekao: "Râdi s nama šta hoće, pa kada bi nas i komad po komad sjekao, to bi nam samo ljubav uvećalo."

Ibrahim ibn Edhem je čak napustio carstvo, imetak, porodicu i sluge, pa kad je jednom u tavafu vidio svoga sina, nije mu se javio već se Allahu obratio:

Sva stvorenja rad' Tebe sam napustio
Porodicu jetimima, da bih Te vidio, načinio
U ljubavi Svojoj, na komade me, sjek'o kad bi
Moje srce drugog poželjelo ne bi

Zaljubljenici poput Fudajla, Feth El-Mosulija i drugih, bi se u noći u kojoj bi bez večere i svjetiljke ostali žestoko obradovali, da bi im i suze radosnice tekle. Govorili bi: "Zar neko poput nas da bez večere i svjetiljke ostane?! Zbog čega tu čast uzesmo, čime je zaradismo?!"

Feth El-Mosuli bi u zimskim noćima okupljao čeljad savjetujući ih Kur'anom. Potom bi se Allahu obraćao: "Dao si da gladujem, pa sam i ja čeljad svoju na glad navikao, učinio si me usamljenikom, pa sam i ja svoju čeljad na samoću navikao. Tako radiš sa evlijama i miljenicima Svojim. Jesam li i ja jedan od njih pa da se zbog toga silno radujem?!"

Jedna grupa ljudi je ušla kod jednog od ispravnih prethodnika da ga u bolesti obiđu pitavši ga šta želi, na što im je odgovorio: "Najdraže mi je ono što je najdraže Njemu."

U ovom značenju neko je rekao:

Kazna radi Tebe, slatka je,
Odbačenost zbog Tebe, blizina je.
Kod mene Si poput moje duše,
Čak i od nje, volim Te više.
Dovoljno u ljubavi mi je,
Da volim ono što drago Ti je.

Jednom čovjeku, u džihadu, je poginuo sin, pa su došli ljudi da mu izraze žalost. Čovjek je tada zaplakao i rekao: "Ne plačem zbog toga što je ubijen, već pitajući se, da li je zadovoljan Allahom bio, kad su ga sablje posjekle."

Suština je u tome: da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredio Ibn-Abbasu, r.a., da postupa sa zadovoljstvom, ako to bude u stanju, a zatim mu je rekao: *"a ako ne budeš u mogućnosti, pa u strpljenju u onome što ti je mrsko je veliko dobro."*

Ovaj hadis ukazuje na to da je strpljenje u gorkim odredbama poželjna (mendub), a ne kategorična obaveza (hatmun vadžibun). Pa onaj ko nije u mogućnosti da bude zadovoljan, neka se strpi. Strpljenje (sabur) je dužnost i obaveza, a u strpljanju je velika korist.

Uzvišeni Allah naređuje strpljenje i za njega nagrade obećava, pa kaže: **"Samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni."** (Ez-Zumer, 10.)

I kaže: **"Ti obraduj izdržljive, one koji, kada ih kakva nevolja zadesi, samo kažu: 'Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti!' Njih čeka oprost od Gospodara njihova i milost; oni su na pravom putu!"** (El-Bekare, 155-157.)

I veli Uzvišeni: **"Aradosnom viješću obraduj poslušne, čija srca, kad se Allah pomene, strah obuzme, i one koji strpljivo podnose nevolje koje ih zadese."** (El-Hadždž, 34-35.)

El-Hasen je rekao: "Stupanj zadovoljstva (*rida*) je častan, ali se vjernik najviše na strpljivost (*sabur*) oslanja." A Sulejman El-Havvas je rekao: "Strpljivost je ispod zadovoljstva. A zadovoljstvo podrazumijeva da čovjek unaprijed, i prije nedaće ma kakva ga zadesila, bude zadovoljan. A strpljivost je osaburiti nakon nedaće."

Suština razlike između strpljivosti i zadovoljstva je u tome; što je strpljivost odvraćanje i zauzdavanje nefsa (ega) od srdžbe zbog nastalog bola, a zadovoljstvo donosi otvorenost i

bezbrižnost, i pored postojanja bola, jer zadovoljstvo smanjuje osjećaj bola zbog jačine uvjerenja i spoznaje koja se nalazi u srcu. Čak i sam osjećaj bola može biti potpuno odstranjen, kao što smo navodili primjere za to.

Zbog toga su, mnogi od ispravnih prethodnika (selef), kao što su: Omer bin Abdulaziz, Fudajl, Ebu-Sulejman, Ibnul-Mubarek, i drugi, kazali: "Onaj ko je na stupnju zadovoljstva ne želi promjenu svoga stanja, za razliku od onoga ko je na stupnju strpljenja."

Ovo se prenosi, također, i od pojedinih ashaba, poput: Omera, r.a., Abdullaha ibn Mesuda, r.a., i drugih, da nisu željeli promjenu svog postojećeg stanja, zbog njihovog zadovoljstva odredbom.

Abdulaziz ibn Ebi-Ruvvad prenosi: "U narodu Benu Israil bio je jedan pobožnjak, koji je u snu vidio da će mu određena osoba biti žena u Džennetu, pa ju je ugostio tri dana, želeći vidjeti njena djela. Pa, dok bi on obavljao noćni namaz-ona bi spavala, a dok bi on postio-ona mi mrsila. Pa kada je odlazila, upitao ju je o njenom najpouzdanijem djelu kojeg čini. Žena je odgovorila: 'To je to što si vidio, osim jedno svojstvo: kada sam u teškoći, ne žudim za izobiljem; kada sam u bolesti, ne žudim za ozdravljenjem; kada sam gladna, ne žudim za sitošću; a kada sam na suncu, ne žudim za hladovinom.' Pobožnjak na to reče: 'Tako mi Allaha, to je svojstvo koje je teško i najvećim pobožnjacima.'"

Pa, kao što je strpljivost (sabur) pri prvom udarcu sudbine, kako se od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., bilježi u

vjerodostojnom hadisu,[72] tako i zadovoljstvo (rida) biva nakon spuštanja iskušenja i belaja. Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi u svojim dovama ovako molio: "*I od Tebe molim da mi daš zadovoljstvo nakon određenja (kadâ).*"[73]

Jer se dešava da rob donese čvrstu odluku da će prigrliti zadovoljstvo, ali nakon spuštanja iskušenja ta odluka iščezne.

Pa ko bude zadovoljan nakon spuštanja odredbe – on je uistinu prigrlio zadovoljstvo.

Općenito možemo reći da je strpljivost (sabr) obavezujuća osobina za roba, jer poslije nje nema ništa osim srdžbe, a onaj ko se srdi na Allahove odredbe, pa takvom pripada srdžba. Čak, on pored toga nosi i bol i izrugivanje neprijatelja, koje često zna biti veće i od samog iskušenja.

Neko je spjevao:

Zbog svake nedaće koja te zadesi ne očajavaj,
I neprijatelje, kako se izruguju, ne gledaj!
O ljudi, saburom se postižu želje,
Čvrsti neka ste, kad sretnete neprijatelje.

I

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je rekao: "*Ko nastoji da bude strpljiv Allah će mu strpljivost podariti. Nikom nije bolji i obilniji dar, od strpljivosti, podaren.*"[74]

Omer bin Hattab, r.a., je rekao: "Našli smo da je život sa saburom najljepši."

---

[72] Buhari 3/171, 13/132; Muslim 2/637,638.
[73] Ahmed 4/264; Nesai 3/54,55; Ibn-Huzejme u Et-Tevhid str.12.; Ibn-Hibban 509; El-Hakim 1/524,525 sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.
[74] Buhari 3/335; Muslim 2/729.

Ali bin Ebi-Talib, r.a., je rekao: "Sabur pri imanu je što i glava tijelu. Nema imana onaj koji nema sabura."

Hasan El-Basri je kazao: "Sabur je jedna od džennetskih riznica. Allah je daje samo onome koga želi da počasti."

Mejmun bin Mihran kaže: "Niko nije postigao nekakvo dobro, od vjerovjesnika pa naniže, osim sa saburom."

Ibrahim et-Tejmi kaže: "Kome je Allah podario sabur pri uznemiravanjima, kušnjama i nedaćama, podario mu je dobrotu koja je, poslije imana, najveća." A ovo je utemeljeno u Allahovim riječima: **"Čestiti su oni koji vjeruju u Allaha, i u onaj svijet, i u meleke, i u knjige, i u vjerovjesnike, i koji od imetka, iako im je drag, daju rođacima, i siročadi, i siromasima, i putnicima-namjernicima, i prosjacima, i za otkup iz ropstva, i koji molitvu obavljaju i zekat daju, i koji obavezu svoju, kada je preuzmu, ispunjavaju, naročito oni koji su strpljivi u neimaštini, i u bolesti, i u boju ljutom. Oni su iskreni vjernici, i oni se Allaha boje i ružnih postupaka klone."** (El-Bekare, 177.)

Be'sa u ajetu označava siromaštvo (**strpljivi u neimaštini**), *darra* bolest i tome slično (**i u bolesti**), a *hinEl-be's* džihad (**i u boju ljutom**).

Omer ibn Abdulaziz je rekao: "Kome Allah podari neku blagodat, pa mu je poslije uskrati, a na njeno mjesto stavi sabur, podario mu je bolje od onoga što mu je uskratio." Potom je proučio ajet: **"Samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni."** (Ez-Zumer, 10.)

Jedan od dobrih ljudi je u džepu nosio ceduljicu koju bi često otvarao. Na njoj je bilo ispisano: **"A ti strpljivo čekaj**

presudu Gospodara svoga, Mi tebe i vidimo i štitimo." (Et-Tur, 48.)

Sabrun džemil (lijepa strpljivost) je da rob prekrije nedaću koja ga zadesi i da o njoj nikoga ne izvještava. Neko od ispravnih prethodnika vezano za Allahove riječi u ajetu kada govori Jakub, a.s.,: "**I ja se neću jadati.**" (Jusuf, 84.), znače: Strpljivost bez jadanja.

El-Ahnef ibn Kajs je izgubio vid jednog oka, što nije nikome spomenuo preko četrdeset godina.

Abdulaziz ibn Ebi-Ruvvad je ostao bez oka dvadeset godina. Jednog dana ga je zagledao njegov sin rekavši: "Oče, pa ti si ostao bez oka!" Na što je prokomentarisao: "Da, moj sinko, zadovoljstvo Allahovom odredbom odnijelo je oko tvoga oca prije dvadeset godina."

Imam Ahmed nije se nikome žalio zbog svoje bolesti. Neko mu je spomenuo da je Mudžahid prezirao tužno uzdisanje u bolesti, pa je i to ostavio sve do svoje smrti. Ovako bi se obraćao svome nefsu: "Moj nefsu, budi strpljiv, u protivnom ćeš se kajati."

Jedan od ljudi spoznaje (ârifa) je ušao kod nekog bolesnika koji je jeknuo: "Aaah!", na što mu je dotični ârif rekao: "Na koga (jadikuješ)?"

Jahja ibn Muaz je rekao: "Ako voliš svoga Gospodara, pa kad bi te ostavio i bez hrane i odjeće, trebao bi time biti zadovoljan, čak to i od ljudi kriti. Onaj ko voli, od voljene osobe trpi razne neugodnosti. Pa kako se možeš žaliti na onome na čemu te i nije iskušao."

Allahov Poslanik, s.a.v.s., i njegovi ashabi su usljed žestoke gladi vezali kamenje na stomacima.

Uvejs El-Kareni, r.a.[75], bi se znao za koricu hljeba nagađati sa psima. Jednom je pas na njega zalajao, a on mu se obratio: "O pseto, nemoj uznemiravati onoga ko tebe ne uznemirava! Ti jedi ispred sebe, a ja ću jesti ispred sebe, pa ako uđem u Džennet-bolji sam od tebe, a ako budem u Džehennemu-ti si bolji od mene."

Ibrahim ibn Edhem bi sa siromasima znao naći klas žita, pa kada bi osjetio njihovo nezadovoljstvo zbog njegovog udjela u tome, govorio bi: "Ostavio sam carstvo Belha, pa zar da se sa vama prepirem zbog nađenog klasa?!" Poslije toga bi svoj udio našao sa stokom koju je čuvao. I imam Ahmed bi nalazio klasove žita sa siromasima.

Sufjan es-Sevri je radio kao nosač prtljaga na putu za Mekku, pa bi putnicima pravio i hranu. Kada jelo ne bi uspjelo zbog toga bi bio i udaran.

A Feth El-Mosuli je za platu ljudima ložio vatru.

Dunjalučke neprilike doživljavali su kao blagodati, pa je jedan od ispravnih prethodnika i rekao: "Nije upućen u vjeru ko kušnje ne svrstava u blagodati, a izobilje u nedaće."

U jednoj od mudrosti Benu Israila je zabilježeno: "Kada vidiš da ti bogatstvo dolazi, ti reci: To je grijeh, za koji kazna brzo dođe; a kada vidiš da ti siromaštvo dolazi, ti reci: Dobro došao, vijesniče dobrih."

Neko od ispravnih prethodnika je kazao: "Kada me nevolja spopadne, ja se na njoj Allahu zbog četiri stvari zahvalim: Zahvalim se Allahu zbog toga što nije došla nevolja veća od postojeće, zahvalim Mu se što mi je dao strpljenje na

[75] Kod nas poznat kao Vejsil Karanija. (op.prev.)

njoj, zahvalim Mu se na opomeni koju mi je poslao, i zahvalim Mu se što mi nedaću nije u vjeri mojoj (nego u dunjaluku mome) dao."

Iščekivanje razgale sa strpljenjem se ubraja u ibadet, jer kušnje ne traju vječno.

Strpljiv na svakom iskušenju budi,
Kušnje vječne nisu,
strpljiv, poput velikana, budi
iskušenja, već sutra, prošlost su

Čovjek koji je na dunjaluku imao najveća iskušenja bit će uveden samo jedanput u džennetske blagodati, a potom će biti upitan: "Jesi li ikada vidio nepriliku, jesi li ikada bio u teškoći?" Tada će odgovoriti: "Ne, moj Gospodaru!"

To je sabur samo na dana nekoliko,
koji su poput smušenih snova.
Prođi hladno dunjaluka preko,
život pred tobom je, prolazna je kuća ova.
Ovo je časak koji će prohujati svakako,
sve ovo odlazi i nestaje lahko

Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaže:

وَاعْلَمْ أَنَّ النَّصْرَ مَعَ الصَّبْرِ

I znaj da je pobjeda (pomoć) sa strpljenjem.

Ovo odgovara riječima Uzvišenog: **"O vjernici, kada se s kakvom četom sukobite, smjeli budite i neprestano Allaha spominjite da biste postigli što želite."** (El-Enfal, 45.)

I riječima: **"Ako vas bude stotina izdržljivih, pobijedit će dvije stotine."** (El-Enfal, 66.)

Kao i riječima: **"Hoće! Ako budete izdržljivi i poslušni."** (Ali Imran, 125.), i mnogim drugim ajetima i hadisima koji naređuju strpljivost pri susretu sa neprijateljem.

Omer, r.a., je upitao starce iz plemena Benu Abes: "Čime se borite protiv neprijatelja?", na što su odgovorili: "Strpljenjem! S kim god se suočimo, prema njima pokažemo strpljivost, kao što su i oni prema nama strpljivi."

Neko od ispravnih prethodnika je rekao: "Svima nam je smrt i bol rana mrska, ali se po strpljivosti odlikujemo jedni nad drugima."

Jedan od heroja bio je upitan o svojoj hrabrosti, na šta je odgovorio: "To je trenutak strpljivosti!"

Sve navedeno je u vezi sa vanjskim neprijateljem, a to je džihad protiv nevjernika, dok isto važi i za unutarnjeg

neprijatelja, a to su nefs i prohtjevi. Džihad protiv nefsa i prohtjeva jedan je od najvećih džihada, kako kaže Allahov Poslanik, s.a.v.s.: *"Mudžahid je onaj ko se bori sa svojim nefsom u ime Allaha."*[76]

Neko je upitao Abdullaha ibn Amra o džihadu, na što mu je ovaj odgovorio: "Počni sa svojim nefsom, pa se protiv njega bori! Počni sa svojim nefsom, pa njega savladaj!"

Bilježi se i sa slabim lancem prenosilaca, hadis kojeg prenosi Džabir, r.a., u kojem je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao jednoj grupi koja se vraćala iz džihada: *"Vraćate se iz malog džihada u veliki džihad"*, na šta su ga ljudi upitali: "A koji je to veliki džihad?", pa je Vjerovjesnik, s.a.v.s., odgovorio: *"Borba roba protiv vlastitih prohtjeva!"*[77]

Kada je Ebu-Bekr es-Siddik, r.a., iza sebe kao halifu ostavljao Omera, r.a, u svojoj oporuci mu je rekao: "Prvo na što te upozoravam je tvoj nefs koji se nalazi između tvoje dvije strane!"

Bilježi se i hadis, kojeg prenosi Sa'd bin Sinan preko Enesa, r.a., kao što ga prenosi i Ebu- Malik El-Ešdžei mursEl-predaju gdje stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: *"Nije tvoj neprijatelj*

[76] Ahmed 6/20; Et-Taberani u El-Kebiru 18/307; Ibn-Hibban 1624; El-Kudai u djelu *Musneduš-Šihab* 184 od Fedale bin Ubejda sa dobrim (hasen) lancem prenosilaca.

Sa drugim lancem bilježi ga El-Bezzar 2/35-*Kešful-estar* i Et-Taberani u djelu *El-Kebir* 18/309, Ibn Ebi-Minde u djelu El-Iman 315; El-Kudai 131-183; Ibn-Hibban 25; El-Hakim 1/10,11 riječima: *"Mudžahid je onaj ko se bori sa svojim nefsom u pokornosti prema Allahu"*, sa dobrim (hasen) lancem prenosilaca.

Hadis bilježi i Tirmizi 1621, riječima: *"Mudžahid je onaj ko se bori sa svojim nefsom"*, također dobrim (hasen) lancem prenosilaca.

[77] El-Bejheki u djelu *Kitabuz-zuhd El-kebir* 374, i kaže: "Ovo je slab isnad", El-Hatib u djelu *Et-Tarih* 13/493, sa slabim lancem prenosilaca zbog Lejs ibn Ebi-Selima koji je bio slab ravija zbog miješanja hadisa.

onaj koji kad te ubije uvede te u Džennet, kao ni onaj kojeg kada ga ti ubiješ pa ti to bude svjetlom, najveći tvoj neprijatelj je tvoj nefs koji se nalazi u tebi."[78]

I ovaj džihad, također, iziskuje sabur. Pa onaj ko osaburi u borbi protiv svoga nefsa, prohtjeva i šejtana, pobijedit će ih, jer će mu doći pomoć i pobjeda. Dok će onaj ko bude očajavao i ne bude se strpio u borbi protiv njih ostati savladan, ponižen i zarobljen u rukama šejtana i svojih prohtjeva.

Zbog toga je Abdullah ibn El-Mubarek rekao: "Ko se strpi, pa nije mu puno vremena (do pobjede) trebalo, a ko ne osaburi, pa neznatnim se nasladio."

Buhari i Muslim bilježe hadis u kojem je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: *"Nije jak onaj koji je jak u hrvanju, već je jak onaj ko svoj nefs u srdžbi savlada."*[79]

Neko je El-Ahnefa ibn Kajsa ovako opisao: "Najjači je bio u savlađivanju svoga nefsa u srdžbi."

Nekome je bilo rečeno: "Taj i taj hoda po vodi!", na što je dotični odgovorio: "Kome je Allah dao snagu da se suprotstavi svojim prohtjevima, on je jači od onoga što po vodi hoda."

Znaj, tvoj nefs je poput tvoje jahalice! Ako od tebe vidi marljivost, sama će marljiva morati biti, a ako od tebe vidi lijenost, nastojat će da te savlada, tražit će svoje prohtjeve i uživanja.

Ebu-Sulejman ed-Darani kazuje: "Dok sam prolazio Irakom, nailazio sam na dvorce, jahalice, odjeću i hranu koja pripada carevima, pa se nisam za tim okretao. A kada sam

---

[78] Hadis preko Enesa, r.a., nisam našao, a hadis Ebu-Malika bilježi Et-Taberani u djelu *El-Kebir* 3/333,334, sa slabim isnadom, zbog Muhammeda bin Ismaila bin Ajjaša koji nije čuo od svog oca, kao što ističe Ebu-Hatem er-Razi.

[79] Buhari 10/518; Muslim 4/2014.

prolazio pored datula, skoro da mi ih je nefs poželio." Kada su te njegove riječi spomenuli jednom ârifu rekao je: "To su prohtjevi od kojih njegov nefs nije ništa očekivao, dok je imao nadu u datule pa ih je poželio."

Tako se Vjerovjesnikove, s.a.v.s., riječi: *"I znaj da je pobjeda (pomoć) sa strpljenjem"*, odnose i na strpljenje u džihadu protiv vanjskog neprijatelja, a i na strpljenje u džihadu protiv unutarnjeg neprijatelja, a to su nefs i prohtjevi. Ispravni prethodnici su ovaj sabur voljeli više u odnosu na sabur u poteškoćama.

Mejmun ibn Mihran je rekao: "Dvije su vrste sabura: sabur na nedaćama koji je dobar, ali je od toga bolji sabur u sustezanju od grijeha."

Seid ibn Džubejr je rekao: "Sabur može biti u sustezanju od Allahovih zabrana, i u izvršavanju Allahovih farzova koje je On propisao, i to je najvrijedniji sabur." A druga vrsta sabura se vezuje za strpljivost u nedaćama. Čak se ova izreka navodi i kao merfu-hadis koji se prenosi od Ali ibn Ebi-Taliba, r.a., međutim ta predaja nije potvrđena.

Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaže:

إِنَّ الْفَرَجَ مَعَ الْكَرْبِ

Zaista je razgala sa teškoćom.

Ove Vjerovjesnikove riječi osnažene su i Allahovim riječima: **"On šalje kišu kad oni izgube svaku nadu."** (Eš-Šura, 28.),

Te riječima: **"Allah je taj koji vjetrove šalje, pa oni oblake tjeraju i On ih po nebu, kako On hoće, rasprostire i na komade dijeli, pa ti vidiš kišu kako iz njih pada, i kad je On na robove Svoje na koje želi prolije, oni se odjednom radošću ispune."** (Er-Rum, 48.)

Vjerovjesnikove, s.a.v.s., riječi koje prenosi Ebu-Rezin El-Akili: *"Vaš Gospodar se osmjehne na izgubljenu nadu Svojih robova, i na to kako im se stanja brzo mijenjaju"*, bilježi Imam Ahmed. Njegov sin Abdullah bilježi, također od Ebu-Rezina, podulji hadis u kome Vjerovjesnik, s.a.v.s., veli: *"Allah zna da vam je kišni dan blizu, pa se osmjehuje. Već je znao da vam se promjena (vremena) približila."*[80]

Značenje ovih Vjerovjesnikovih, s.a.v.s., riječi je da se Uzvišeni "čudi" zbog nedostatka nade kod Svojih robova kada neko vrijeme ostanu bez kiše, zbog njihovog straha, kao

[80] Ahmed 4/11,12; Ibn-Madže 281; Ibn Ebi-Asim u Es-Sunne 554, sa slabim isnadom zbog Veki' bin Hudsa.

i zbog njihovog očajanja u Allahovu milost, a On im je već odredio brzu promjenu stanja time što će im poslati kišu, ali oni to ne osjećaju.

Slično se desilo kada se jedan čovjek požalio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., koji se tada nalazio na minberu, zbog dugog beskišnog vremena i teškoće stanja ljudi, na što je Vjerovjesnik, s.a.v.s., podigao ruke i uputio dovu za kišu. Odjednom se pojavio oblak, pa im je kiša padala sve do sljedeće džume, zbog čega se ljudi ponovo požališe Vjerovjesniku, s.a.v.s., traživši od njega da čini dovu da kiša stane, na što je Vjerovjesnik, s.a.v.s., pristao, pa je nebo prestalo liti.

Allah je u Svojoj Knjizi spomenuo mnoga kazivanja koja u sebi sadrže razgalu nakon teškoća. Tako je spomenuo razgalu Nuha, a.s., i onih koji su bili sa njim u lađi, iz njihove velike nevolje, kada su ostali stanovnici Zemlje bili potopljeni. Spomenut je i spas Ibrahima, a.s., iz vatre u koju su ga bacili mnogobošci, a koja mu je postala hladna i spasonosna, kao i Ibrahimov, a.s., slučaj u vezi sa njegovim sinom koga je trebao zaklati, pa ga je Allah iskupio velikim kurbanom. Zatim kazivanje o Musau, a.s., sa njegovom majkom koja ga je bacila u rijeku da bi ga našli Faraonovi ljudi, kao i njegovo spasenje u moru a potapanje njegova neprijatelja. Pa onda kazivanja o Ejjubu, a.s., Junusu, a.s., Jakubu, a.s., Jusufu, a.s., te kazivanje o Junusovom narodu koji je vjerovanje prihvatio. Spomenuta su i mnoga kazivanja vezana za Muhammeda, s.a.v.s., i njegove pobjede nad neprijateljima. Spomenut je njegov spas od njih na mnogim mjestima; poput pećine Sevr, Bitke na Bedru, Uhudu, Hunejnu...

Uzvišeni Allah je spomenuo i slučaj vezan za potvoru Aiše, r.a., u kojem je objavio i njenu nevinost u vezi munafičkih laži. U Kur'anu je spomenut i slučaj trojice: "**koja su bila izostala, i to tek onda kad im je zemlja, koliko god da je bila prostrana, postala tijesna, i kad im se bilo stisnulo u dušama njihovim i kada su uvidjeli da nema utočišta od Allaha nego samo u Njega. On je poslije i njima oprostio da bi se i u buduće kajali.**" (Et-Tevbe, 118.)

I u Sunnetu su, također, navedena mnoga kazivanja onih kojima je nakon tegobe uslijedila razgala.

Naprimjer, da se prisjetimo slučaja trojice koji su ušli u pećinu, pa im je jedna stijena zatvorila ulaz. Molili su Allaha svojim dobrim djelima, pa im je darovan izlaz.

Zatim, slučaj sa Ibrahimom, a.s., i njegovom ženom Sarom koju je bio poželio silnik, pa ih je Allah njihove spletke spasio.

Kazivanja ove vrste, u islamu i prije njega, su mnogobrojna, i nije ih uopće moguće sva pobrojati. Mnoga su spomenuta u sljedećim djelima:

- El-feredžu ba'deš-šiddeti, od Ibn Ebid-Dun'jaa i drugih,
- Mudžabid-Da've, od Ibn Ebid-Dun'jaa,
- Kitabul-Mustegisine billahi vEl-mustasrihine bihi,
- u knjigama o kerametima evlija,
- u knjigama o vijestima o dobrim ljudima,
- te u knjigama iz istorije i td.

Mi ćemo ovdje spomenuti jedan mali dio, od najljepših kazivanja iz ovog poglavlja, da nam bude pouka.

Jedan učenjak u svojoj knjizi, a mislim da je iz Maroka, spominje da je čuo hafiza Ebu-Zerra El-Herevija koji je ispričao da je u Bagdadu učio pred Ebu-Hafsom ibn Šâhinom, i to u njegovom dućanu u kojem je uglavnom prodavao mirise. Jednog dana u njegov dućan je ušao čovjek koji je vlasniku dao deset srebrenjaka za koje je uzeo ono što mu je trebalo. Sve što je kupio stavio je na jednu tablu, a potom je tablu uprtio na svoju glavu. Međutim, čovjek se nekako okliznuo i njegove potrebštine su se rasule, zbog čega je gorko zaplakao. Rekao je: "U toj i toj karavni sam izgubio sandučić u kome je bilo četiri stotine zlatnika, i dragulja koji isto toliko vrijede, ali zbog toga nisam pao u očaj. Međutim, večaras mi se rodilo dijete, pa nam trebaju stvari da bi dočekali taj porod. Osim ovih deset srebrenjaka nemam ništa više, pa je eto Allah odredio to što je odredio. Nemam se ni sa čim vratiti porodici, niti im sutra mogu išta zaraditi. Nemam drugog izlaza osim da pobjegnem i da ih ostavim u stanju u kojem će pomrijeti. U očaju sam, ne znam šta da radim."

Ebu-Zerr nastavlja: "Sve to je čuo jedan stari vojnik koji je sjedio na pragu svoje kuće. Zamolio je Ebu-Hafsa da sa svojim prijateljima i sa čovjekom kome se desila nedaća uđu u njegovu kuću. Nakon što su svi ušli, zamolio je nevoljnika da još jednom ispriča cijeli svoj slučaj. Kad je ovaj to uradio, pitao ga je za mjesto na kojem je izgubio sandučić. Nevoljnik ga je o tome i izvjestio. Stari vojnik zatraži od njega da mu opiše sandučić do u detalje, što ovaj opet učini. Starac upita: 'Ako bi vidio sandučić, da li bi ga poznao?' Čovjek odgovori: 'Svakako.' Na to starac izvadi sandučić, koji nevoljnik prepozna, te poče

opisivati dragulje koji se u njemu nalaze. Kada su otvorili sandučić, vidjeli su da su se nevoljnikove riječi poklopile sa sadržajem sandučića. Čovjek je preuzeo sandučić i postao bogataš."

Kada su svi izašli stari vojnik briznu u plač, pa ga upitaše za razlog. Rekao je : "Na dunjaluku nisam imao druge nade, niti želje, osim da Allah pošalje vlasnika ovog sandučića, da ga preuzme. Pa kada mi je Allah to ispunio, i pošto nemam više nade, znam da mi se smrtni čas približio."

Ebu-Zerr je kazao: "Nije prošlo ni mjesec dana a čovjek je preselio, pa smo mu klanjali dženazu."

Isti pisac, u istom svom djelu navodi slučaj čovjeka iz Mosula koji je bio trgovac. Trgovao je po mnogim gradovima. Jednom je sa cijelim svojim imetkom i onim šta je posjedovao krenuo u Kufu. Na tom putovanju pridružio mu se čovjek koji se dade na hizmet i služenje. U hizmetu bijaše vrlo tačan i pažljiv što vlasniku uli povjerenje. Međutim, na jednom mjestu gdje gazda bi nemaran u kontroli čovjek sa jahalicom, natovarenom svim stvarima i imetkom, pobježe. Gazda je ostao bez ičega. Raspitivao se za lopova, ali ni habera. Vrati se u svoj grad pješice gladan. U grad je ušao noću, pa kad je pokucao na svoja vrata, čeljad ga poznaše i silno se obradovaše. Rekli su mu: "Hvala Allahu Koji te je vratio u ovo vrijeme! Žena ti je danas rodila dijete, a nemamo ništa sa čime bi dočekali porod. Noć je duga, pa otiđi kupi nam brašna i ulja da osvijetlimo sobu." Kada je to čovjek čuo, još se više rastuži i zabrinu. Bijaše mu mrsko da ih izvjesti o onomu što mu se desilo, jer bi time i njih rastužio. Pošao je u obližnji dućan. Vlasniku je

nazvao selam, i počeo uzimati ulje i ostale potrepštine. U toku razgovora okrenu se i ugleda u ćošku dućana svoje stvari koje mu je onaj lopov odnio. Upitao je dućandžiju o tome, na što mu ovaj reče: "Večeras mi je došao nekakav čovjek, kupio večeru i zatržio da mu dam konak. Ugostio sam ga, stvari sam mu ostavio ovdje, a jahalicu svezao u komšijinu štalu. Eno ga, sada spava u džamiji." Čovjek zgrabivši svoje stvari požuri u džamiju. Nađe lopova kako spava. Dobro ga odalami nogom, te se spavač u strahu probudi. Upitao ga je: "Gdje su moje stvari, varalico?" Lopov odgovori: "Eto ih na tvom vratu, tako mi Allaha ni sitnica ne nedostaje." Čovjek je uzeo jahalicu iz štale, i počastio svoje ukućane. Potom ih je o svemu izvjestio.

Ovim dvjema pričama sliči i Et-Tennuhijevo kazivanje u jednoj dugoj priči čiji je sažetak sljedeći: Bijaše nekakav čovjek u Bagdadu u doba Harun er-Rešida koji se bavio mjenjanjem novčanica. Taj mjenjač kupi služavku za pet stotina zlatnika. S obzirom na to da se ludo u nju zaljubi zanemari svoj posao. Na kraju založi i svoju glavnicu imetka, te ostade i bez toga. Pošto služavka posta noseća, gazda poče rušiti kuću i prodavati njeno kamenje od kojeg bijaše sazidana. U tom stanju ženi dođoše i porođajne muke. Od svog muža zatraži da joj pribavi ono što je neophodno za doček njihovog djeteta. Pored toga zaplaka i reče mužu da će umrijeti ako joj ubrzo ne nađe rješenje. Čovjek od tuge zaplaka i poče razmišljati o tome da se baci u rijeku Tigris i u njoj uguši. Ali ga od te misli uhvati strah od Allaha, pa od toga odustade. Tumarao je od mjesta do mjesta sve dok ne dođe do Horosana. U njemu se nastani i zaradi veliki imetak. Napisao je šezdeset i šest pisama koje

je poslao u svoj grad, raspitujući se u njima o svojoj služavki i ženi. Nikada nije dobio nikakav odgovor vezan za nju, pa postade siguran da je umrla.

Nakon izvjesnog vremena krenu na put za Bagdad sa imetkom koji je vrijedio dvadeset hiljada zlatnika. Karavanu mu presretoše razbojnici i potpuno ga opljačkaše. Osiromašen, jedva da je hodao, uđe u Bagdad kao što je iz njega i izašao prije više od trideset godina. Kada se približavao mjestu na kome se nekada nalazila njegova kuća, zateče dvorac sa lijepom kapijom kraj koje stajaše vratar sa dva mladića na mazgama. Upitao je kome pripada ta kuća. Rekli su mu da je njen vlasnik taj i taj, mjenjačev sin. Tada su izgovorili, zapravo, njegovo ime. Još dodaše da je vlasnik kuće sin dojilje zapovjednika pravovjernih (emirul-mu'minina), njegov vještak i upravnik državne blagajne (bejtul-mala). Ispričali su mu da je vlasnikov otac bio dobar mjenjač novčanica, pa je zapao u siromaštvo. Njegovoj ženi došle su porođajne muke, pa je on izašao da nešto nađe, ali se izgubio i umro. Žena je zatražila pomoć od komšija pa su se komšije pobrinule oko porođaja. Zatim se zapovjedniku pravovjernih rodio sin, a on je El-Me'mun, koji je sve dojilje odbijao. Pa su poslali po majku ovog vlasnika i doveli je u Harun er-Rešidovu palaču. Kada je novorođenče stavilo svoje usne na njene grudi, odmah je počelo da doji. Žena je ostala kod njih. Poslije, nakon što je El-Me'mun preuzeo hilafet, žena i njen sin bili su kod njega. I tako je on sagradio ovu kuću.

Čovjek je upitao da li je majka ovog vlasnika živa, na što su mu odgovorili pozitivno, dodavši i to da ona izvjesno vrijeme

boravi u halifinoj kući, a izvjesno vrijeme u kući svoga sina. Tada je čovjek ušao u taj dvorac sa nekakvim ljudima i zatekao ga u prelijepom stanju. U njegovom pročelju je bio mladić koji je ličio na njega, a pred kome su stajale knjige, novci i emaneti koje je preuzimao i vraćao. Čovjek je sjeo među gomilu ljudi i sačekao da se svi raziđu. Pošto je ostao sam, mladić ga je upitao: "Starče, imaš li kakvu potrebu?" Odgovorio je: "Da, ja sam tvoj otac!" Mladiću se boja lica promjeni. Brzo je skočio i zovnuo starca da uđe u sobu posadivši ga na stolicu iza koje je bio zastor. Strac upita: "Vjerovatno želiš da provjeriš istinitost mojih riječi od strane svoje majke koja se zove tako i tako?" Pa kada je žena čula njegov glas, digla je zastor i potrčala je svome mužu ljubeći ga u suzama. On joj ispriča sve od trenutka kada su se rastali pa sve dok se nije vratio. Tada mladić ustade i zatrži izvinjenje od oca zbog svog postupka, i lijepo ga ugosti. Potom ga je odveo El-Me'munu i ispričao mu njegov slučaj, na što ga je halifa učinio svojim vještakom umjesto njegova sina dajući mu dobru platu, a njegova sina još više unaprijedi.[81]

El-Meafi bin Zekerija en-Nehrevani prenosi da je kadija Sevvar jednog dana izašao iz palače halife El-Mehdija. Kada je ušao u svoju kuću, zatražio je da mu donesu ručak, međutim u tom trenutku poče osjećati mučninu. Pozvao je i svoju služavku, ali i prema njoj nije osjetio ništa. Potom je otišao da prilegne, ali mu san ne dođe. Ustao je, uzjahao na svoju mazgu, pa ga na putu srete i njegov advokat koji je sa sobom nosio dvije hiljade srebrenjaka. Rekao mu je: "Drži novac sa

[81] Ovu priču u cijelosti navodi Et-Tennuhi u svom djelu *El-Feredž ba'deš-šidde* 3/314-320.

sobom i slijedi me." Pustio je mazgu da ide kuda ona želi, pa su tako prolazili sve dok ih u jednoj ulici ne zateče ezan. Ušli su u najbližu džamiju i obavili namaz. U džamiji su sreli starca koji je prosio. Kadija ga je upitao: "Šta želiš?" Prosjak će na to: "Tebe!" Kadija ponovo upita: "Koja je tvoja potreba?" Prosjak reče: "Osjećam od tebe prijatan miris i mislim da si od dobrih ljudi, pa želim da te nešto pitam!" Kadija mu reče: "Izvoli." Prosjak nastavi: "Vidiš li tamo dvorac? On je pripadao mom ocu, pa ga je on prodao. Otišli smo u Horosan, i tamo osiromašili. Ja sam se vratio i došao do vlasnika ovog dvorca da od njeg zatražim pomoć i da me odvede do Sevvara, koji je bio prijatelj mog oca." Na te riječi kadija Sevvar upita: "Ko je tvoj otac?" Prosjak će na to: "Taj i taj." Kadija mu reče: "On mi je bio najbolji prijatelj. Evo, Allah je pred tebe doveo Sevvara, prethodno mu zabranivši jelo, pilo i spavanje." Tada je pozvao advokata i srebrenjake predao prosjaku. Još mu je i rekao: "Sutra dođi kod mene."

Sevvar je otišao El-Mehdiju i sve mu ispričao. Halifa se začudi i odredi slijepcu dvije hiljade zlatnika, a Sevvara nagradi sa stotinu hiljada.

Kada je sutradan Sevvaru došao slijepac, predao mu je dvije hiljade zlatnika i rekao: "Allah te je halifinom pleminotošću opskrbio velikim dobrom!" A potom mu još odvojio od sebe dvije hiljade.

Ibn Ebu-Dunja u svojoj knjizi "El-Feredžu ba'deš-šidde" svojim lancem prenosilaca bilježi da je Veddah ibn Hajseme ispričao: "Omer ibn Abdulaziz mi je naredio da pustim iz zatvora sve zarobljenike, što sam i uradio. Jedino Jezid ibn Eslem

nije htio napustiti zatvor, objašnjavajući to riječima: 'Rečeno je da Jezid ibn Eslema postave zapovjednikom Afrike, pa sam pobjegao od toga. Tražili su me dok me nisu uhapsili i doveli pred sud.' Kadija je rekao: 'Tražili smo od Allaha da nam te dovede.' Rekao sam: 'Tražio sam Allahovu zaštitu od vašeg zla!' Na te riječi kadija se rasrdi govoreći: 'Allah te nije zaštitio! Tako mi Allaha, ubit ću te, tako mi Allaha, ubit ću te, tako mi Allaha, ubit ću te! I kada bi se sa mnom Azrail potakmičio ko će ti prvi uzeti dušu, prestigao bih ga! Donesite mi sablju i kožni tepih na kome se vrše pogubljenja!' Kada su donijeli tepih, posadili su me na njega i svezali preko ramena. Isukao je sablju iznad moje glave, pa je zaučio ezan. Otišao je da obavi namaz, pa kada je bio na sedždi napao je neprijatelj, te ga pogubiše. Neko je došao i prerezao sabljom moje naramenice i rekao: 'Bježi!'"[82]

Ibn Ebu-Dunja bilježi i slučaj Omera es-Seraja koji se u svojim krajevima sam borio protiv dušmana. Jedna prilike na spavanju mu se primakao snažni otpadnik koji ga udarcem noge probudi govoreći: "O Arapine, izaberi između dvoboja, mačevanja i hrvanja." Rekao je: "U dvoboju i mačevanju je smrt, biram hrvanje." Neprijatelj je sjahao sa konja, oborio Omera i sjeo mu na prsa. Rekao mu je: "Kako da te ubijem?" Omer je tada podigao glavu i Allahu se obratio: "Svjedočim da je svako božanstvo, osim Tebe plemenitog Lica, od Prijestolja (Arša) pa sve do sedme zemlje laž. Vidiš u čemu se nalazim, pa mi izlaz pruži!" Omer je tada pao u nesvijest pa kad se probudio, vidio je pored sebe ubijenog Bizantijca.[83]

---

[82] Ibn Ebu-Dunja u djelu *El-feredž ba'deš-šidde* 2/155.

[83] Ibn Ebu-Dunja u djelu *Mudžabid-Da've* br.60.

Ebul-Hasen ibnul-Džehdam bilježi da je Hatem El-Esam ispričao: "Napali su nas Turci, pa me je u jednom napadu jedan od njih pogodio usljed čega sam pao s konja. Skočio je na moja prsa, uzeo me za bradu, i počeo vaditi nož da me zakolje. Međutim, moje srce nije bilo ni kod njega niti kod njegovog noža, nego kod moga Gospodara. Rekao sam: 'Moj Gospodaru! Ako si odredio da budem zaklan, draga srca to prihvatam, ja sam Tvoj u Tvom vlasništvu.' I dok sam bio u tom stanju, neko od muslimana ga je pogodio, ispao mu je nož, pa sam ga njime zaklao. Važno je da vaša srca budu sa vašim Gospodarom, pa će te vidjeti čudesa Njegove pažnje kakva niste vidjeli ni od očeva i majki."

Ovo je jako široko poglavlje, mi ćemo se navedenim zadovoljiti jer smatramo da je za pouku dovoljno.

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je kazao:

انَّ مع الْعُسْرِ يُسْراً

Zaista je sa mukom olakšanje.

Smisao ovih riječi je ukorijenjen u sljedećim Allahovim riječima : "**Allah će, sigurno, poslije tegobe, slast dati.**" (Et-Talak, 7.)

Kao i riječima: "**Ta, zaista, sa mukom je i last!**" (El-Inširah, 5.)

Prenosi Humejd ibn Hammad ibn El-Havvar da mu je pričao Âiz ibn Šurejh: "Čuo sam Enesa ibn Malika kada je rekao: 'Vjerovjesnik, s.a.v.s., je sjedio, a pored njega je bila jedna stijena, pa je rekao: *Kada bi došla muka (usr), pa ušla u ovaj kamen, došlo bi i olakšanje (jusr) i ušlo za njom pa bi je istjeralo.* Tada je Uzvišeni objavio: "**Ta, zaista, sa mukom je i last, zaista, s mukom je i last!**" (El-Inširah, 5-6.)

Isti hadis Ibn Ebi-Hatem bilježi u svom *Tefsiru*, a Bezzar u svom *Musnedu*, na sljedeći način: "*Kada bi došla muka i ušla u ovaj kamen došlo bi i olakšanje da je istjera.*" Zatim je proučio: "**Ta, zaista, sa mukom je i last!**"

Humejd ibn Hammad kod hadiskih stručnjaka je slab prenosilac.

Ibn Ebi-Hatem bilježi predaju Mubareka ibn Fedale od Hasana El-Basrija da je prenio kako su ashabi govorili: "Jedna muka neće nadvladati dva olakšanja."[84]

Ibn-Džerir bilježi od Ma'mera da je Hasan El-Basri rekao: "Jednog dana Vjerovjesnik, s.a.v.s., je izašao sretan i raspoložen govoreći: '*Jedna muka neće pobjediti dva olakšanja, jedna muka neće pobjediti dva olakšanja.*'"[85]

Istu predaju bilježi i od Avfa i Junusa, također od Hasana El-Basrija kao mursel predaju.

Katade je rekao: "Spominjali su nam da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ovim ajetom ashabe obveseljavao i govorio: '*Jedna muka neće pobjediti dva olakšanja.*'"[86]

Ibn Ebi-Dunja bilježi da je Abdullah ibn Mesud, r.a., ovaj hadis ovako prenio: "*Kada bi muka ušla u kamen, došlo bi i olakšanje pa sa njom ušlo.*" Uzvišeni kaže: "**Ta, zaista, sa mukom je i last!**"

Abdurrahman ibn Zejd ibn Eslem prenosi preko svog oca od svog djeda da je Ebu-Ubejde, r.a., jednom bio opkoljen, pa je Omeru, r.a., poslao pismo u kojem je stajalo: "Kada god se na roba spusti nedaća, Allah će mu iza nje poslati i olakšanje. Jedna muka neće savladati dva olakšanja. Uzvišeni kaže: "**O vjernici, budite strpljivi i izdržljivi, na granicama bdijte i Allaha se bojte, da biste postigli ono što želite.**" (Ali Imran, 200.)

I Ibn-Abbas, r.a., kao i mnogi drugi mufessiri u vezi gornjeg ajeta kažu: "Jedna muka neće savladati dva olakšanja."

[84] Ibn-Kesir 4/525.

[85] Ibn-Džerir 30/151; El-Hakim 2/528, mursel predaja.

[86] Ibn-Džerir 30/151, mursel predaja.

Završit ćemo ovu poslanicu tako što ćemo nabrojati neke koristi kušnji i nedaća, i mudrosti koje se u tome kriju:

- Strpljivost u iskušenjima briše grijehe.

- Sabur u nedaćema donosi sevape.

Iskušenjima se smekšava srce (Neko od ispravnih prethodnika je rekao: "Kada se rob razboli, pa se sjeti svojih grijeha, pa ako iz njega izađe straha od Allaha makar koliko je glava od muhe, bude mu oprošteno.")

- U iskušenjima se rob ponizuje Uzvišenom Allahu, a to je Allahu draže od mnogih pokornosti.

- Kušnje dovode roba pred Allahova vrata, rob Mu se srcem moli i na Njega se oslanja. Ovo je jedna od najvećih koristi kušnje. A Allah je ukorio one koji se pri nedaćama i iskušenjima ne povinuju Allahu, pa kaže: "**Mi smi ih na muke stavljali, ali se oni Gospodaru nisu pokorili, niti su molitve upućivali.**" (El-Muminun, 76.)

I kaže: "**A poslanike smo i narodima prije tebe slali i neimaštinom i bolešću ih kažnjavali ne bi li poslušni postali. Trebalo je da su poslušni postali kad bi im kazna Naša došla! Ali, srca njihova su ostala tvrda.**" (El-Enam, 42-43.)

U jednoj od prijašnjih knjiga stoji: Zaista Uzvišeni Allah iskušava roba, a voli ga, da bi čuo njegove molbe i jecaje.

Seid bin Abdulaziz prenosi da je Davud, a.s., rekao: "Neka je hvaljen Onaj Koji kroz kušnje navodi ljude da upućuju dove, i koji kroz izobilje navodi ljude da iskazuju zahvalu."

Ebu-Džafer Muhammed ibn Ali je prošao pored zabrinutog Muhammeda bin El-Munkedira, pa ga je upitao za

razlog njegove zabrinutosti, na što mu je ovaj rekao: "Dûg!" Ebu-Džafer ga posavjetova: "Otvori Mu se dovama." Neko je rekao: "Bereket je na onom robu koji u iskušenjima mnogo čini dove."

Neki, kada bi im se otvorila vrata dove u iskušenjima, nisu požurivali da im bude uslišano, bojeći se da im se ta vrata ne zatvore. Sabit El-Bennani je rekao: "Kada vjernik čini Allahu dovu, On mu odredi Džibrila govoreći: 'Nemoj požurivati sa odgovorom, zaista Ja volim da čujem glas Mog roba vjernika.'" Ovaj iskaz se čak navodi i kao merfu hadis, ali sa slabim lancem.

Jedan od ispravnih prethodnika je vidio Gospodara Kabe u snu, pa Ga je pitao: "O moj Gospodaru, koliko Te zovem, a Ti mi se ne odazivaš?' Pa mu je Allah odgovorio: 'Ja volim da slušam tvoj glas!'"

- Iskušenja dovode srce do osjećaja užitka u strpljivosti (saburu) i u zadovoljstvu (rida), a to su visoki i časni stupnjevi, na koje smo prije već ukazali.
- Iskušenja prekidaju okretanje srca prema stvorenjima, a usmjeravaju ih prema Jedinom Stvoritelju. Allah nam je iznio slučaj mnogobožaca koji su iskreni u dovama kada zapadnu u nedaće, pa kakvo li je tek stanje vjernika u tom pogledu.

Iskušenja kod roba rezultiraju stvarnim, srčanim tevhidom, a to je najveći stupanj i najčasnija deredža.

U jednom israilijatu se navodi da je Uzvišeni Allah rekao: "Iskušenja vezuju Mene i tebe, a zdravlje vezuje tebe i tvoj nefs."

ZAVRŠNO POGLAVLJE

Kada iskušenje zažesti, obično je tada na pomolu i razgala.

Uzvišeni kaže: "**I kad bi poslanici gotovo nadu izgubili i pomišljali da će ih lašcima proglasiti, pomoć Naša bi im došla.**" (Jusuf, 110.)

I kaže: "**Zar vi mislite da ćete ući u džennet, a još niste iskusili ono što su iskusili oni koji su prije vas bili i nestali? Njih su satirale neimaštine i bolest, i toliko su bili uznemiravani da bi i poslanik, i oni koji su s njim vjerovali – uzviknuli: 'Kada će već jednom Allahova pomoć!?' Eto, Allahova pomoć je zaista blizu!**" (El-Bekare, 214.)

Jakub, a.s., nije očajavao u susret sa Jusufom, a.s., pa je svojim sinovima rekao: "**O sinovi moji, idite i raspitajte se za Jusufa i brata njegova, i ne gubite nadu u milost Allahovu; samo nevjernici gube nadu u Allahovu milost.**" (Jusuf, 87.) I rekao im je: "**Nadam se da će mi ih Allah sve vratiti.**" (Jusuf, 83.)

Jedna od predivnih tajni povezanosti između razgale i žestine iskušenja je u tome da rob, kada nedaća zažesti, izgubi nadu u stvorenja i čvrsto se vezuje za Stvoritelja, i zbog toga

dolazi do odziva i spasa. Tevekkul je i izgubiti nadu u stvorenja, kao što veli Imami Ahmed. Dokaz mu je u slučaju Ibrahima, a.s., kada ga je, dok je letio u zraku prema vatri, Džibril upitao: "Imaš li kakvu potrebu?", pa mu je Ibrahim, a.s., na to rekao: "Kod tebe nemam!"

Tevekkul je jedan od najjačih razloga kojima se dolazi do izlaza iz nedaća, jer je Allah dovoljan onome ko se na Njega osloni, kao što kaže: "**Onome koji se u Allaha uzda, On mu je dosta.**" (Et-Talak, 3.)

Fudajl bin Ijad je rekao: "Tako mi Allaha, ako budeš u očaju prema stvorenjima i od njih ne budeš želio ništa, tvoj Gospdar će ti dati sve što želiš."

- Kada robu nedaća zažesti, potrebno mu je da se protiv šejtana bori, jer će mu prokletnik doći pa ga srdžbom puniti i u očaj od Allahove milosti bacati. Tada se potrebno šejtanu oduprijeti, pa ko u tome uspije za to ima nagradu. Kada šejtana odbije, odbio je i belaj sa njim.

U ovom značenju postoji i vjerodostojan hadis: *"Bit će vam uslišano sve dok ne budete požurivali, pa neko od vas kaže: 'Učio sam dovu, pa mi nije uslišano', pa dovu napusti."*[87]

- Kada vjernik vidi dolazak razgale sporim, i padne u očajanje, naročito poslije mnogobrojnih dova i molenja i bez uviđanja ikakvih tragova odziva, tada se okrene svome nefsu (samom sebi) prekoravajući ga i govoreći mu: "Zlo me je snašlo zbog tebe. Da u tebi ima ikakva dobra, bilo bi ti uslišano." Upravo je ovo ukoravanje draže Allahu od mnogobrojnih pokornosti, jer prekor rezultira povinovanjem roba svome

[87] Buhari 11/140; Muslim 4/2093.

Gospodaru, priznanje samom sebi da nije dostojan da mu bude uslišano. U takvim trenucima razgala i odgovor brzo dolaze. Jer, Allah je sa slomljenim srcima koja su radi Njega takva! A koliko je slomljenost veća, toliko je blizina jača.

Vehb je ispričao: "Jedan čovjek je proveo mnogo godina u ibadetu. Jednom, da bi mu Allah riješio jednu njegovu potrebu, zaposti sedamdeset sedmica. U sedmici je jeo po jedanaest datula. Iza toga zamolio je Allaha za svoju potrebu, pa mu ne bi uslišano. Onda se obratio svome nefsu kudeći ga: 'Sve je ovo zbog tebe! Da u tebi ima ikakva dobra, potreba bi ti bila riješena!' Tada se spustio melek rekavši: 'O čovječe, ovaj tvoj trenutak je bolji od čitavog tvog ibadeta kojeg si obavio! Allah ti je potrebu ispunio!'"

Pa, onaj ko sve ovo nabrojano spozna, doživi i srcem vidi, on zna da je Allahova blagodat kroz nedaće za roba veća nego blagodat izobilja.

Ovo je upravo ono što Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaže u vjerodostojnom hadisu: *"Šta god Allah vjerniku odredi to je dobro za njega. Ako ga zadesi dobro, rob se zahvali pa to bude dobro za njega, a ako ga zadesi iskušenje rob, osaburi pa to bude dobro za njega. To ima samo vjernik."*[88]

Zbog svega navedenog istinski ârifi nisu voljeli jedno stanje nad drugim (tj. zahvalu nad saburom, ili obratno). Šta god bi im Allah odredio bili bi zadovoljni, i pokazali bi robovanje koje prema Allahu treba iskazati.

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je rekao: *"Allah mi je predočio Mekkansku dolinu ispunjenim zlatom, pa sam rekao: 'Ne, moj*

[88] Muslim 4/2295.

Gospodaru, nego ću jedan dan biti sit, a drugi gladovati. Pa kada budem gladan bit ću Ti ponizan i spominjat ću Te, a kada budem sit šukur i zahvalu činit ću Ti."[89]

Omer, r.a., je rekao: "Svejedno mi je da li osvanem u onome što mi je drago ili u onome što mi je mrsko, jer ne znam da li je dobro u onome što volim ili u onome što prezirem."

Uzvišeni veli:

"I ako biste Allahove blagodati brojali, ne biste ih nabrojali." (Ibrahim, 34.)

[89] Ahmed 5/254; Tirmizi 2347; Et-Taberani u djelu *El-Kebir* 8/244, 245.

SADRŽAJ